14

AXEL CEDERBLAD.
FOGELWIK.

1874.

Digitized by Google

Digitized by Google

[...]EL CEDERBLA[D]
FOGELWIK

ILLUSTRERAD

NISSE-KALENDER

FÖR

1874.

STOCKHOLM,
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG,
1874.

Printed in Sweden

Digitized by Google

Digitized by Google

Den bästa rekommendationen.

Han.

Ni läser, min fröken? Förläggarnes giller
bli farliga nog, när som Juletid nalkas.
Men som ni ej mer har romantiska griller,
förvisso ni med något småtrefligt skalkas?

Björck
JUL 29 '46
1126487
Digitized by Google

Hon.

Hvad hör jag, herr löjtnant? Ni gissar så bra, ni,
att min kompliment jag pr ögonblick sänder; —
en ordlek tillika med **"småtrefligt"** *sa' ni,*
ty boken, ni ser, är en — **Nissekalender.**

* * *

Nisse.

Nu skulle väl göras ett **förord** *för denne,*
det **fjerde** *af barnen; men känner jag tonen, —*
hvad som blifvit sagdt utaf **honom** *och* **henne,**
det är dock den bästa rekommendationen.

Digitized by Google

EMANUEL ÖRNGREN.

GIFTERMÅLSSPEKULATIONER,

TECKNADE

AF

SYLVIA.

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

Emanuel Örngren gick med hastiga steg fram och tillbaka öfver golfvet, uttrycket i hans runda, rödlätta ansigte var icke det angenämaste och han vände sig hastigt mot en herre, som satt vid fönstret, omgifven af solsken och cigarrök.

»Min bäste Anderberg,» sade Emanuel, »du måste ge mig anstånd med de tre tusen kronornas återbetalning . . .»

»Det är mig omöjligt, jag måste köpa kläden och siden,» svarade Anderberg, som lugnt blåste stora tobaksmoln omkring sig. »Då jag hjelpte dig, tog jag mig ganska nära, det vet du . . . tiderna äro svåra . . .»

»Deri har du rätt, tusan så svåra!» Och som det nu inte längre kunde fördöljas, förtrodde Emanuel efter en liten tvekan sin vän och bror, skräddaremästare Anderberg, att om icke ett mirakel skedde från himmelen, så vore han en ruinerad och olycklig menniska, och att han i närvarande stund icke insåg något annat, än att hans hökeribod skulle vara stängd senast om en månad, räknad från innevarande dag.

Digitized by Google

Herr Anderberg såg ytterst handfallen ut, sysselsatt som han var med beräknandet af den förlust, som han vid en dylik händelse sjelf skulle lida.

»Också du kommer att förlora på mig,» sade Emanuel med matt stämma, »ja, jag är, min själ, den olyckligaste menniska under solen!»

»Än jag då . . . har jag inte hustru och barn . . . jag törs rent inte tänka på hvad Mathilda skall säga!»

Och herr Anderberg for med fingrarne genom sin tupé, när som helst beredd att slita den upp med rötterna.

»Der har man för sin tjenstaktighet! Nej, man borde aldrig låna bort penningar,» sade han, »helst när man inte har mera af den sorten än jag! Hvad tusan skall man göra?»

De båda herrarne stirrade på hvarandra.

»Det finnes ingen hjelp; du kan sjelf se igenom mina böcker. Jag skulle behöfva minst åttatusen kronor för att reda mig.»

»Din farbror måste punga ut . . . jag säger dig allvarligt, han måste!»

»Han gör inte för mig mera än han gjort,» sade den olycklige Emanuel, i det han handlöst kastade sig i en gungstol, liknöjd om han skulle bryta nacken af sig; men stolen behöll balansen och den lille rödlätte hökaren sitt värdelösa lif.

»Inte göra någonting? . . . Han är ju rika karlen och du hans närmaste arfvinge . . .»

»Gör jag cession, blir jag arflös!»

Det blef under några sekunder en dödstystnad i det lilla rummet. För herr Anderberg hade det alltid varit ett hopp, att huru än sakerna gestaltade sig, han dock i en framtid skulle få full godtgörelse för de lånesummor, hvilka han tid efter annan förskjutit Emanuel; nu, när detta hopp syntes osäkert och vacklande, vacklade

Digitized by Google

han sjelf en sekund, derpå reste han sig upp, skakade med en energisk rörelse askan från den slocknade cigarren och utbrast: »jag kan icke förlora mina penningar, jag kan icke!» Derpå anförde han minst tusen exempel för bekräftandet af detta sitt påstående, allt under försäkran, att hans skrädderirörelse skulle gå under och han sjelf få stänga sin butik, i händelse han komme att förlora på Emanuel.

Den lilla hökaren satt med nedlutadt hufvud likt ett bräckt rö och lät stormen af herr Anderbergs vrede fritt rasa omkring sig, utan att söka afvärja den med ett ord till sitt försvar. Vid en inträffad paus mumlade Emanuel väl något om förföljande olycksöden och opåräknade motgångar; men herr Anderberg hörde icke på honom och fortfor med att uppriktigt tillstå för honom, att derest det var något att anmärka vid Emanuels cession, denne kunde bereda sig på det värsta och att han, Anderberg, skulle känna en sann tillfredställelse, om man skulle sätta Emanuel på fästning. »Ja, du skall allt märka, hvem du har bedragit!» tillfogade han och gick med långa steg mot dörren, hvilken han häftigt smälde igen efter sig.

»Jo, det här är just trefligt!» utbrast Emanuel och började åter med hastiga steg gå fram och tillbaka, medan hans tankar stodo liksom stilla, hängande vid den olycka, han skulle draga ner både öfver sig sjelf och andra.

»Kaffet väntar!» sade nu en klar röst, och en ung flicka visade sig i dörröppningen. »Jag vill inte ha något,» svarade Emanuel kort; »jag har inte tid, lilla mamsell Laura,» tillade han vänligen; »nu skall jag ner i boden.»

»Är det sådan brådska?» frågade flickan med ett leende; detta hade en sådan verkan att Emanuel något

Digitized by Google

lugnad betraktade henne. »Gud, hvad mamsell är söt!» sade han, och med en lättande suck förglömde han nästan sina bekymmer och blef för några sekunder åter den galante ungkarlen, som hela vintern bortåt egnat sin hyllning åt husets unga dotter. »En sådan nätt klädning, mamsell Laura bär i dag; jag vet ingen som klär ...»

»Prata nu inte tok igen!» afbröt Laura och sökte sätta en missnöjd min på sitt godlynta, uppnäsiga, leende ansigte. »Nu får herr Örngren skylla sig sjelf om kaffet är kallt; men jag ville inte störa med något bud, för det var visst nyss fremmande härinne ...»

Påminnelsen om detta besök återförde till Emanuel alla de ledsamma tankar, som nyss förut upptagit honom. »Jag har i dag hvarken smak för varmt eller kallt kaffe,» sade han och begaf sig direkte ner i sin butik, der han med en beundransvärd sinnesnärvaro, i kapp med sin bodbetjent, utdelade de huldaste småleenden mot näpna jungfrur och kunder, under det han på det mest lediga sätt lät vigtskålarne balansera.

En knapp halftimma hade härunder förflutit, då herr Anderberg åter uppsökte Emanuel, i det han vinkade denne att följa sig in i bodkammaren. Herr Anderbergs vrede hade nu någorlunda lagt sig, hoppets välgörande känsla hade åter fått inträde i hans själ och han sade helt mildt: »hör du, Emanuel, kanske din farbror ändå skall ge med sig ... kanske han ändå hjelper dig ... åtminstone skall han väl inte göra dig arflös?»

»Han har sjelf förvärfvat sitt och han tycker ... ja, du kan få se hans bref,» svarade Emanuel och framtog ett sammanviket postpappersark, af hvars skrifvelse herr Anderberg helt kort inhemtade, att farbrodren icke tänkt låta ärfva sig medan han lefde och att, om Emanuel visade sig icke vara en duglig affärsman, han icke heller efter hans död skulle vänta sig att erhålla ett öre.

Digitized by Google

»Jo det här är just skönt!» Herr Anderberg började dervid en hastig vandring öfver de knarrande golftiljorna. »Härliga utsigter! Du drar mig med dig i förderfvet! Jag blir en ruinerad menniska!»

»Jag vet ingen utväg,» stammade Emanuel, som hade återkommit till full insigt af sin olycka. »Jag kan sannerligen inte skaffa några penningar, och när hvar och en vill ha sitt, återstår det bara för mig . . .»

Herr Anderberg stannade plötsligen midt framför Emanuel, knäppte med fingrarna i luften och slog sig för pannan, i hvilken just hade runnit upp en idé. »Du skall gifta dig, min själ, skall du inte så!» utropade han.

»Gifta mig!» upprepade Emanuel.

»Ja, visst tusan, du skall gifta dig till penningar, det skall rädda oss!»

Emanuels tankar ilade plötsligen till den täcka Laura Emnell, hos hvars mor han var inackorderad; men som flickan i hemgift icke hade att påräkna ett enda öre, kunde hon således ej vara den utsedda räddarinnan. Något motvillig svarade han derför: »det är inte värdt att tänka på sådant . . .»

»Inte värdt, säger du! Hvad pratar du för gallimatias? Du är väl inte rätt klok!»

»Hm . . . ser du . . . det är så . . .» Här teg Emanuel; det var honom omöjligt att rätt klart tolka sina känslor.

»Och hvad skulle då vara i vägen?» sade herr Anderberg otåligt.

»Om man fäst sitt hjerta vid en fattig flicka och af henne är omtyckt tillbaka, hvilket jag, uppriktigt sagdt tror,» svarade Emanuel med en liten tvekan, »så är det naturligtvis omöjligt . . .»

»Omöjligt, deri har du rätt! Hvem tusan tänker väl på att du i dina omständigheter skall gifta dig med en fattig flicka!»

Digitized by Google

»Jag menade . . .»

»Hör på, min bror, vill du söka till att göra rätt för dig eller ej?»

»Naturligtvis . . .»

»Och vill du icke bli arflös?»

»Nej, det förstås, om . . .»

»Skönt, skönt, då är ju allt klart och afgjordt.»

»Men . . .»

»Jag vill bara säga dig en sak, Emanuel, antag att du af en eller annan orsak inte gör det rika parti, jag föreslagit, så är i alla fall flickan förlorad för dig . . . Fattiga flickor äro nu för tiden alltför kloka till att binda sig vid en ruinerad man; och hvad dig sjelf beträffar, så, uppriktigt sagdt, anser jag dig alltför hederlig till att vilja draga någon med dig i nöd och elände.»

Detta sista argument var det, som mest anslog Emanuel, och han svarade: »nej, nej, inte för allt i verlden!»

»Nå, du inser sjelf, hvilka utsigter, du har; ty du repar dig inte så lätt efter en cession, om du ens någonsin gör det, min bror!»

Emanuel måste erkänna, att Anderberg onekligen hade rätt.

»Häng nu inte hufvudet, det tjenar till ingenting,» sade herr Anderberg och slog Emanuel uppmuntrande på axeln, »allt kan gå bättre än du tror . . . hufvudsaken är nu bara att laga det du får fatt på någon rik . . .»

»Jag förstår inte, huru det skall kunna gå till,» svarade Emanuel med hemlig glädje.

»Det behöfver du inte heller . . . låt mig bara sköta affären! Min Mathilda har så många bekanta . . . hm . . . ja, hon får hjelpa oss att utse . . .»

»Som du vet, är jag ingen fruntimmerskarl och jag fruktar . . .»

»Låt mig bara sköta det här, säger jag dig ännu

Digitized by Google

en gång... jag hoppas vi skola lyckas!» Herr Anderberg gnuggade sina händer och gaf till ett litet muntert skratt. »Värre intrasslade affärer ha låtit reda sig just genom vårt medel. Du får dig en rik hustru och blir rangerad karl. Kan du bättre begära, hva'sa'?»

Emanuel skakade sitt hufvud och erkände, att det gick rundt omkring i detsamma, ty lifvet medförde ändå underliga och oförväntade ting.

»Det är som ett spel, min bror, och för dig hänger allt, om jag så må säga, på ett kort; men ännu är det inte utspeladt, ännu inte förloradt. Lång tid har du inte på dig, det medgifves; men desto ihärdigare får du vara... Du kan ju krångla dig igenom en månad och kanske lite derutöfver? Godt! Ja, låt oss nu gå ut och dricka en tuting tillsammans! Man kan verkligen behöfva en liten lifgifvande tankställare efter allt det här.»

De båda herrarne följdes åt och efter att ha tömt en del glas med vattenblandad konjak, insåg Emanuel tydligt att endast ett giftermål med någon rik flicka kunde rädda honom från fall och ruin och han nickade gång på gång, då herr Anderberg sade: »jag svär, att min Mathilda skall hjelpa oss! Hon är en klok qvinna... har tusan till hufvud... är listig som en orm!»

»Stackars Laura,» inföll Emanuel, »det gör mig ondt om henne... jag har skäl att tro, det hon är djupt fästad vid mig!»

»Skål, din filur! Låt' oss fylla på ännu en gång!»

»Jag kommer att krossa hennes hjerta...»

»Tänk inte på det skräpet... Ja, det var ju åttatusen, som du behöfver... en spottstyfver! Morgens, jag är verkligen så glad att jag funderade ut... kypare! Så der, ja, nu är det trefligt! Nej, tappar man modet, så är allt förloradt! Ja, jag svär dig, att jag rör upp himmel och jord, om du drar mig med dig i olyckan!»

Digitized by Google

»Kommer aldrig i fråga! Gutår, min hedersbror!»

»Ja, jag är verkligen så glad, så riktigt nöjd... ingen på hela jordens rund kan vara lyckligare än jag! Har jag inte en hustru... ja, min bror, jag eger millioner... millioner i min Mathildas kärlek!»

Efter denna vackra fras fann sig herr Anderberg föranlåten fråga Emanuel, om han hade lust att följa med honom hem för att skåda en ängel i nattmössa? Härtill visade denne icke någon särdeles håg och de båda herrarne skildes åt, Emanuel för att ännu en stund drifva omkring och fundera på, huru han skulle krossa sin Lauras hjerta, medan herr Anderberg begaf sig direkte till sin tillbedda maka, som han omedelbart underrättade om sakernas ställning och den förlust, han sjelf skulle lida, i händelse Emanuels giftermålsplaner icke skulle komma till önskadt resultat.

Fru Anderberg brast i tårar och kallade sig för en högst olycklig qvinna samt undrade om det var hennes mans mening, att hon och deras värnlösa små barn skulle gå vid hvar mans dörr och tigga.

»Tag inte så häftigt vid dig, min ängel!»

»Jag är ingen ängel för dig!»

»Ja, häri har du kanhända rätt!»

»Säg inga sottiser, min vän! Åh, man kan bli sjuk! Låna ut penningar och förlora! Jag begriper inte huru du kunde vara så enfaldig!»

»Enfaldig?» upprepade herr Anderberg och reste sig hastigt från sin plats; »fick jag inte så hög procent och hade jag inte utsigt...»

»Ingenting ursäktar dig! Skulle inte du som klok menniska begripa, att just de personer, som bjuda den högsta procenten, äro dem man bör misstro?»

»Du förstår dig inte på sådant!»

»Gör jag inte? Åh jo, kanske bättre än du! Men

Digitized by Google

jag bryr mig inte om hvad du säger i qväll, jag vet nog hvar du har varit...»

»Min ängel, jag svär...»

»Tyst, jag vill inte höra ett ord!» sade fru Anderberg och räknade tretio lugnande droppar på en sockerbit.

»I alla fall, när jag riktigt tänker på saken, hvad gör det också om jag skulle förlora några lumpna tusen kronor!»

»Skulle det ingenting göra!» Fru Anderberg slog tillsammans sina händer och sade, att det just skulle intressera henne att veta, om hennes äkta hälft var vid sitt fulla förstånd eller ej, hvarpå herr Anderberg svarade, att om han vore något bortkollrad, så var det hennes egna förtrollande behag, som vore skulden dertill. »Ja, Mathilda,» tillade han med pathos, »jag är den lyckligaste menniska på Guds gröna jord, jag eger ju dig!»

Dessa hans ord kunde naturligtvis hon å sin sida icke annat än välvilligt upptaga, och efter några svaga invändningar lofvade hon slutligen, att hvad henne vidkomme, hon skulle göra allt för att befordra herr Örngrens äktenskapliga sällhet.

2.

Påföljande förmiddag begaf sig fru Anderberg direkte på en liten visit till enkefru Westerlund.

»Du har då alltid så trefligt, kära Regina,» sade fru Anderberg, i det hon omfamnade en lång, mörkhyad dam, som, klädd i ljus kattunsmorgonrock, vandrade omkring i sin salig mans efterlemnade filttofflor.

»Se inte huru håret hänger på mig, söta du; men

Digitized by Google

jag håller just på att stöka!» Och härvid besvarade Regina sin väninnas kyss.

»Ack, du har alltid så trefligt,» upprepade fru Anderberg samt inträdde i förmaket, der hennes spanande blickar upptäckte en tom trådrulle, som fått sin plats under det förgylda spegelbordet, och en spindelväf, som i luftiga festoner hängde ner från takets ena hörn.

»Ja, hvad hafva vi annat att göra än att ordna våra hem. En qvinna utan ordning är en verklig styggelse;» och fru Westerlund skramlade med sin nyckelknippa och såg allvarlig ut. »För min del, lägger jag hand vid allt hvad som göres här i huset. Jaha, ja, Westerlund sa' också alltid, att han inte begrep, huru jag kunde hinna med allt! Men lossa lite på hatten... nu skall du dricka en kopp kaffe med mig!»

»Tack, söta du! Min mening var egentligen att fråga, om du hade lust att titta hem i afton... jag bjuder på en enkel smörgås.»

»Du är då alltid så liberal, Thilda! Ja, jag säger rent ut, att jag vet ingen, som kan arrangera så bra som du.» Fru Westerlund nickade erkännande och fru Anderberg svarade:

»Du har det på allt sätt utmärkt Regina. Ja, ja, inte alla enkor ha det så bra som du.»

»Ja, Gud vare lof, Westerlund lemnade mig inte på bar backe! Jag har mitt silfver, mitt linne, mina sängkläder och mina fyra möblerade rum; jag kan visst inte klaga. Slå dig ner här vid brickan, Mathilda!»

»Tack, söta du, inte en så full kopp! Nej, är man gift, har man likväl ett stöd! Om jag än kunde få det aldrig så bra, ville jag likväl inte att Anderberg skulle gå bort.»

»Åh, hå ja! En sådan sorg är förfärlig!... Smaka på mitt småbröd, jag kan försäkra, det är godt!»

Digitized by Google

»Pin färskt,» instämde fru Anderberg, talande bakom en smörtårta.

»Men det är menniskans pligt att med undergifvenhet bära sitt öde,» återtog fru Westerlund, »så har jag alltid resonerat och så kommer jag alltid att göra. Se här, Thilda, en liten påtår!»

»Jag säger inte nej!»

»Det var då snält. Ja, kära du, jag är inte för krus och komplimenter; kommer någon till mig, sätter jag fram det lilla jag har. Men, du himmel, så dyra tider!»

Sedan de båda fruarna en god stund beskärmat sig öfver höga torgpriser och specerivaror, skiljdes de åt, i det fru Westerlund gaf bestämdt löfte om, att på utsatt tid infinna sig hos sina vänner.

»Det kommer inte många till oss,» sade fru Anderberg, i det hon aflägsnade sig; »jag har bara tänkt att säga till dig och Betty Sylvan och så kan jag tro, att Anderberg efter vanligheten har med sig grosshandlar Örngren ... Åh, bevars, känner du honom icke! Han är så ofta hemma att jag tycker ... men det har väl inte träffat sig så ... Ja, lilla du, min gubbe är alldeles förtjust i honom och påstår, att han är ett riktigt affärsgeni. Nå, han är också rika karlen! Nej, här står jag och sqvallrar! Välkommen, söta du!»

Och med ett belåtet småleende öfver sitt runda ansigte, trippade fru Anderberg mot hemmet samt gaf i förbigående en liten vink åt Emanuel Örngren, der han stod innanför sin disk, sysselsatt att väga upp ett stycke ost. Sedan föregående afton hade hennes sinnesstämning betydligt förmildrats genom den möjliga utsigten, att ett rikt giftermål skulle kunna reparera hr Örngrens affärer; för resten, i sjelfva försöket att åvägabringa ett giftermål var något så lockande, att fru Anderberg kände sig

Digitized by Google

helt intresserad, och det låg en viss vänlighet i den helsning, hon sände Emanuel, hvarvid ett leende — det första på denna dag — krusade hans läppar. Stackars Emanuel! Dagen hade för honom varit allt annat än glad, och om det är möjligt för en liten, rödlätt och välfödd hökare att likna en automat, då liknade han i sanning en sådan, der han vandrade bakom sin disk, med fånig blick stirrande upp mot någon hylla, eller der han orörlig stödde sig mot någon silltunna eller potatissäck. Men hvad nu den lille hökaren liknade och huru träaktig han än måtte ha sett ut, så rasade dock i hans själ en full känslostorm. Redan denna morgon, då han uppvaknade, hade han klart medvetande om det löfte, han gifvit herr Anderberg, ett löfte, som för resten klokheten förestafvade, men mot hvilket hans hjerta oroligt protesterade.

Hvad skulle väl Laura säga till allt detta? Så hade han tänkt, medan han gjorde sin toalett och framför spegeln knutit halsduken så hårdt, att han nästan var strypt, samt med afsky derunder betraktat sina feta, rödblåa kinder och utstående, matta ögon. Ja, hvad skulle väl Laura säga? Denna fråga gjorde han sig ständigt om igen, under det han, till mods som en missdådare, med dröjande steg, gick in i salen, der Laura serverat frukosten.

»God morgon!» sade han helt kallt till Lauras vänliga helsning, och utan att en enda gång se bort till henne, förtärde han sin smörgås och sin snaps i största hast samt svarade icke ett ord, då fru Emnell, Lauras mor, frågade, om han ej fann vädret särdeles vackert. Lika sluten och tystlåten begaf han sig af till sin butik, sedan han bockat sig för väggen i stället för mor och dotter, som, sittande vid det lilla fönsterbordet, voro sysselsatta med linnesömnad.

»Hvad i all verlden gick åt honom?» utbrast Laura

Digitized by Google

och satte sin lilla uppnäsa förvånad i vädret; men riktade den i samma ögonblick tankfullt mot golfvet och sade medlidsamt: »tänk, om han är sjuk?»

Och de båda fruntimren lutade sig fram mot fönsterrutan för att se efter honom och måhända uppfånga den sedvanliga helsning, han vid förbigåendet brukade sända, men som denna gång helt och hållet uteblef, fastän Emanuel kastade en half blick upp imot dem.

»Högst kuriöst!» sade modren och lutade mot fönsterkarmen ett finger, i hvilket hon af våda stuckit sig; »jag vet då, att han här i huset inte kan ha något att anmärka. Ja, jag beklagar hvar och en, som skall försörja sig med att ha inackorderingar! Den ena vill äta då och den andra då, och den ena vill ha pepprad mat, medan den andra inte ens tål att se den; och så tusen nycker och kapriser! Åh hå, ja ja!»

»Örngren har aldrig varit svår,» anmärkte flickan, »och vänlig har han alltid varit och . . .»

»Och sett på dig, min flicka, och varit artig dertill,» inföll modren med ett leende. »Nå, karlen är en ordentlig och välbehållen menniska och jag har inte haft något imot . . .»

»Åh, snälla mamma!»

Laura rodnade och började duka af frukostbordet och talade om husliga göromål och matlagning samt företog sig de sysslor, som ålågo henne att uträtta i och för de gästers beqvämlighet och trefnad, hvilka voro inackorderade i fru Emnells hus; men under allt detta tänkte hon på Emanuels besynnerliga uppförande och undrade öfver orsaken härtill.

Samtidigt gick hennes tankars föremål omkring som en drömmare i boden, oupphörligen frågande sig sjelf, hvad väl Laura skulle tänka och känna, när han nu skulle öfvergifva henne? Under alla dessa hans grubblerier hade

Digitized by Google

Anderberg tvänne gånger denna dag varit inne hos honom. Den första gången för att säga, att derest han icke skulle få igen sina penningar, så var han den olyckligaste menniska, som någonsin trampat i ett par skor, och den andra gången för att erkänna, det hans hustru var den utmärktaste qvinna, han kände, och att hon redan satt planen med giftermålsfrågan i gång. Slutligen kom han för tredje gången och anmälde, att Emanuel nu direkte kunde följa med honom till hans hem, der han skulle få göra en rik enkas bekantskap.

»Fins det då inte något annat än en enka?» frågade Emanuel.

»Man tar det man har,» svarade skräddaren skrattande; »hör på, min vän, du är verkligen den otacksammaste gök, man kan tänka sig! Men, för resten, är du inte nöjd, så sköt dig sjelf!»

»Nej, nej,» sade Emanuel halft förbryllad, »jag tänkte bara . . .»

»Att allt skall gå bra; du skall min själ se att så gör,» sade herr Anderberg, som var vid särdeles godt lynne.

»Jag måste naturligtvis först byta om rock,» återtog Emanuel, i det han icke hade något imot att fördröja sitt närmande till den rika enkan.

»Godt, godt, jag skall följa med dig hem,» sade herr Anderberg tjenstaktigt. »Ja, du skall se att allt går bra! Att kunna göra hvar menniska rätt, ligger det inte en stor tillfredsställelse i denna tanke?»

Emanuel tillstod, att herr Anderberg härutinnan onekligen hade rätt, och började med detsamma att se framtiden i en mindre mörk dager. Vidare beslöt han, att med det snaraste flytta från fru Emnell. Han skyndade till sin bostad, smög sig på tå in i kammaren, der han i en handvändning ordnade sin toalett, och knappast en

Digitized by Google

fjerdedels timma senare stod han prydlig och slätkammad i herr Anderbergs rikt upplysta förmak.

»Grosshandlar Örngren, fru Westerlund, fröken Sylvan,» presenterade herr Anderberg.

Rummet gick rundt omkring för Emanuel, då han utförde ett par af sina sirligaste bugningar, och han slog sig ner i ett afsides hörn i rummet, utan förmåga att upplyfta sin mun till besvarandet af fru Anderbergs kompliment.

»Så mycket kan jag säga, att det var en verkligen lyckad tillställning hos stadskommissarien Borg,» sade fröken Sylvan, som hade den vanan, att vända hufvudet på ett så hastigt sätt, att det nästan såg ut som om hon också hade ögon i nacken; »der voro särdeles eleganta toaletter och supén var utmärkt. Ja, söta Mathilda, det var då verkligen en lyckträff att jag inte var på annat håll, då du så vänligt bjöd mig hit. Du kan inte tänka dig så mycket jag är ute! I fredags var jag på middag hos grosshandlar Korp, i lördags hos major Stjerner; der var eklateringskalas för äldsta dottern; . . . det var riktigt en lyckträff att jag nu var hemma!» Och fröken Sylvan nickade mot fru Anderberg, som inte kunde annat än småle öfver nöjet, att få se hos sig ett fruntimmer med så ytterst fina och nobla bekantskaper.

»I lördags?» sade fru Westerlund, som knappt var att igenkänna sedan hon utbytt sin morgondrägt mot en släpande sidenklädning och, i stället för att ha några tunna gråsprängda hårstripor hängande omkring öronen, nu bar en tjock, något för gul, fläta, som tronade öfver hjessan, uppburen af en hög kam hvilken i form af en flygande fjäril, då och då darrade till; »i lördags,» upprepade den eleganta enkan, »var du väl inte hos Stjerners; då mötte jag ju dig vid tretiden på Drottningga-

Digitized by Google

tan och du följde med mig på auktionen efter excellensen Borgenborg.»

»Du kan väl förstå, att jag försade mig, lilla Regina; jag menade i... onsdags,» svarade fröken Sylvan, medan en lindrig rodnad for öfver hennes bleka kinder. »Men, käraste du, för hvilket enormt billigt pris fick du inte den der lilla kikaren!»

»Jag skulle hellre velat haft det antika skåpet... Jag var med ända till trehundra kronor...»

»Ja, se, du har då så god råd, kära Regina,» invände fru Anderberg.

»Åh ja, Gud vare lof, Westerlund lemnade väl något efter sig! Men tänk er, mitt herrskap, skåpet gick till åttahundra kronor och sextiosex öre; och två emmor, öfverklädda med grått siden, betalades med trehundranittiotre riksdaler och sexton öre. Jag begriper inte, hvar folk får penningar ifrån!»

»Sitt inte der stum som en fisk!» hviskade Anderberg till Emanuel, som omsider hemtat sig så pass, att han kunde betrakta de talande damerna. »Men så säg då någonting, menniska!» fortfor skräddaren helt otåligt, då Emanuel inte rörde på sig; »tala om hvad som helst, om de präktiga affärer, du gör, ja, du måtte väl kunna hitta på något!»

»Hvad är det, herrarne hviska om?» Med denna fråga afbröt fröken Sylvan fru Westerlunds erkännande, att hon fann ett särdeles nöje i att gå omkring på auktioner.

»Ja, det skulle vara roligt att veta,» tillade den rika enkan.

»Jag är en rättfram menniska och svarar rent ut på frågor... Örngren här har just undrat, hvad det var för ett ståtligt fruntimmer, som han ibland sett gå tillsammans med min hustru...»

»Ett ståtligt fruntimmer?» upprepade fru Westerlund.

Digitized by Google

»Och jag har sagt honom, att det är en rik enka. Ja, min bästa fru Westerlund, gissa nu hvem det är!» Herr Anderberg skrattade och gned sina händer.

»Jag är så dum i att gissa!» Fru Westerlund gaf Emanuel ett nådigt ögonkast och fjärilen på hennes hufvud gjorde en nickande rörelse.

»Jaha, jag har . . .» mumlade Emanuel.

»Se, hur förlägen han ser ut!» Anderberg skrattade och de tre damerna följde hans exempel. »Ja, min hedersbror, jag säger alltid rent ut, det hör till min natur, jag rår inte för det!»

»Jag . . . jag har förtjent alldeles enormt på . . . på lax i vinter,» sade Emanuel, som fann, att han dock slutligen borde säga något.

»Lax,» upprepade den rika enkan. »Ja, det tror jag nog, det är dyra tider och herrar köpmän veta att ta' för sig.»

»Jag kan . . . jag kan också säga, att jag gjort goda affärer med ost . . ,»

»Präktiga, min bror, det vet jag bäst,» afbröt herr Anderberg; »men låt' oss laga oss en tuting,» och han förde Emanuel ut i ett angränsande rum, der han gaf det välvilliga rådet, att den unge mannen icke skulle genera sig, utan vara helt och hållet som hemma hos sig.

»Du vet, jag inte är någon sällskapsmenniska, och jag fruktar . . .»

»Det ger sig nog, det ger sig nog,» sade skräddaren förhoppningsfullt.

»Hon är rysligt mager och gammal,» mumlade Emanuel.

»Man kan väl inte begära att få *allting* heller! Skål, min gubbe! För min del tycker jag inte, hon ser så illa ut. Du vet, jag menar väl med dig . . . nu skall du gå in och tala med henne. Se der, rör på ditt glas! Du är, min själ, att gratulera om du lyckas!»

Digitized by Google

»Det har jag sagt mig hundrade gånger, men ändå så . . .»

»Hvilken fattig, ruinerad karl, skulle inte vilja gifta sig till penningar! Ja, inte är det säkert att du kniper henne; men om du gör det skulle mången vilja vara i dina kläder!» Och herr Anderberg lade handen bedyrande på venstra sidan af sin väst.

»Jag tror det! Gesundheit!» Emanuel tömde hastigt sitt glas.

»Kom nu!» sade herr Anderberg, fattade Emanuels arm och förde honom direkte fram till den ståtliga enkan, som beredde sig att nysta silke, och sade: »se, här är någon, som vill hjelpa till att hålla lilla silkeshärfvan.»

»Får jag lof?» sade Emanuel modigt.

»Oändligt gerna!»

»Nej, gör det inte,» inföll fröken Sylvan, »det betyder inte godt.»

»Och hvad skulle det då betyda?»

»En korg, när grosshandlaren friar.»

»Jag hoppas grosshandlaren inte är skrockfull,» sade den intressanta enkan och såg småleende upp till Emanuel.

»Icke det ringaste!

Emanuel räckte fram sina båda rödsvullna händer.

»Se en sådan förarglig knut!»

»Apropos knut, så var jag Knutsdagen bjuden på namnsdagskalas till grosshandlar Tärngrens; men jag var hindrad och jag blir väl alldeles olycklig, som ännu inte har hunnit dit och tackat,» utbrast fröken Sylvan och drog en beklagande suck öfver att inte kunna hinna med alla invitationer, hvarpå hon tillade: »lilla Alma Tärngren spelar utmärkt piano; det är en charme att höra henne.»

»Ack, hvad jag tycker om musik!» sade fru Westerlund.

»Det gör jag också!» inföll Emanuel och var helt

Digitized by Google

förtjust öfver att han nu temligen obesväradt kunde blanda sig i samtalet.

»För tre år sedan hade jag kunnat få köpa ett piano för fyrahundra riksdaler, det var alldeles charmant; men Westerlund ville det inte och tyckte, när jag inte spelar... ja, hade han då redan varit död, så...»

»Ja, så hade du kunnat göra i den saken som du velat,» menade fru Anderberg.

»Ja, visst, lilla Thilda, åh hå, ja ja! Ett sådant tillfälle yppar sig aldrig mera!»

»Men när fru Westerlund önskade att få pianot,» sade Emanuel, »så kan jag inte förstå...»

»*Du* hade säkert inte kunnat säga nej!» betonade herr Anderberg och blinkade mot Emanuel samt gned skrattande sina händer.

»Nej, på heder! Ha vi inte mera silke att nysta?»

»Det är slut för den här gången... tack för hjelpen!»

»Hvad säga damerna om att blanda sig en liten äggtoddy?» frågade den artige värden.

»Jag vet inte om det går an... jag tror aldrig, jag vågar,» svarade fröken Sylvan.

»Visst gör du det... inte är det värdt du gör dig till! Tag exempel efter mig, jag säger hvad jag tänker, och nu tycker jag det skall bli rigtigt godt!»

Fru Westerlund skrattade och de båda herrarne instämde, hvarpå Emanuel utbad sig äran att få klinga med henne.

»Nej, det är minsann inte värdt att förbittra sitt lif med krus och komplimenter, man kan nog ha tråkigt ändå!» Och fru Westerlund fortfor att småle och klinga med herrarne och Emanuel stod der med glaset i hand och sökte, efter att hafva erhållit några välmenande vinkar från herr Anderberg, att se betagen ut, under det

Digitized by Google

han föraktade sig sjelf och nästan var färdig att önska sig dit pepparen växer.

»Jag tycker om allt hvad som är gladt,» förklarade vidare fru Westerlund, »dans och musik äro mitt lif!»

»Ja, ingenting är roligare,» biföll Emanuel.

»Nå, var så god då, mitt herrskap!» Och den artige värden gnolade »Il baccio»; Emanuel bugade sig för den ståtliga enkan, fru Anderberg fattade fröken Sylvan om lifvet och så svängde de båda paren muntert omkring.

»Ja, man har inte roligare än man gör sig,» sade Emanuels dam och sjönk ner på en stol. »Detta var ett opåtänkt nöje, lilla grosshandlaren håller så bra takten. Nu tror jag, vi ta oss en sväng igen!»

Emanuel slog åter armen om hennes lif. »Förlåt, om jag trampas!» sade han och rusade med en viss vildhet omkring i det trånga rummet, förande sin meddanserska så nära intill sig, som önskade han qväfva henne.

»Bravo, det kan jag kalla att dansa!» sade herr Anderberg, sedan herrskapet tröttnat på sång och vals. Emanuel tog derefter plats bredvid fru Westerlund och var den öfriga tiden af qvällen angelägen att foga sig efter omständigheterna.

Herr Anderberg syntes under allt detta ytterst belåten, han blinkade och nickade mot sin fru och hviskade: »det skall lyckas! En annan skulle förlorat sina penningar och möjligtvis svurit och dundrat; men ser du, jag ... ja, så är det när man har hufvudet på rätta stället!»

3.

Efter denna lilla bjudning syntes det som om fru Anderberg fattat en särdeles liflig vänskap för fru We-

Digitized by Google

sterlund; ty de båda fruarna voro bittida och sent tillsammans, hvarvid deras samtal ganska ofta vände sig kring Emanuel.

»Han är pin förtjust i dig, lilla Regina,» brukade fru Anderberg stundom säga.

»Prat, kära du, jag tål inte att höra det!» sade den älskvärda enkan och skrattade. »Jag tror inte mycket på karlarnes förtjusning!»

»Nå, om så vore, kunde man inte säga något. Det skulle bli parti égal ... han har präktiga affärer, förtjenar oerhördt ...»

»Jag gifter aldrig om mig, aldrig! Att han kan ha så stora förtjenster, lilla du ... Åh nej, när man en gång varit gift, så ...»

»Ja, det förstås! Jag ville bara säga, att ett sämre parti kunde du göra.»

»Jag vet inte hvad som kunde förmå mig till en sådan dårskap! Om han lider af några dumma inbillningar, så skall jag taga honom ur dem; jag anser detta för min pligt och jag viker aldrig en hårsmån från hvad jag finner vara rätt.»

Och för att förtaga alla inbillningar från Emanuel var det troligtvis, som fru Westerlund smålog mot den unge mannen så fort han visade sig och skalkades och skämtade med honom på ett sätt, som om han ännu vore ett barn, under det hon en och annan gång lät några ord undfalla sig om salig Westerlund, som lyckligtvis lemnat henne i orubbadt bo och i besittning af ett temligen försvarligt kapital.

Emanuel smålog och rökte sin cigarr och uppförde sig så väl, artigt och uppmärksamt som en ung man i hans ställning det möjligtvis kunde. Han uppvaktade med spektakelbiljetter och bjöd på supéer och visade ständigt en välförsedd kassa.

Digitized by Google

På detta sätt hade några veckor försvunnit, och när Emanuel tänkte sig tillbaka, föreföllo de honom nästan som en dröm, om ock icke af den mest angenäma art. Han bodde väl ännu qvar hos fru Emnell, men han hade upphört att räkna sig tillhörande hennes familj; det vill säga: han åt morgon, middag och qväll utomhus; dertill hade han i sällskap med fru Westerlund mött Laura på gatan och helsat på henne som på en fremling och jakat, då den rika enkan gjorde den anmärkningen, att flickan hade ett intetsägande och rundt ansigte.

Ack, detta runda ansigte! Huru kärt föreföll det honom icke! Midt under alla förströelser, under all arrangerad kurtis dök plötsligen detta rosenfärgade och runda ansigte fram för hans själs öga och pressade tillsammans hans läppar, just då han höll på att öppna dem för att komplimentera fru Westerlund.

Sålunda och utan att avancera framåt stodo sakerna en lördagsqväll, jemt fyra veckor sedan den dag Emanuel förtrott herr Anderberg sina affärers bedröfliga tillstånd, och nu voro åter de båda herrarne tillsammans, hvarvid Anderberg frågade, hvad Emanuel egentligen tänkte och om hans affärer voro sådana, att han icke behöfde gifta sig till penningar.

»Jag ser ingen annan utväg,» mumlade Emanuel; »men det är tusan så obehagligt! Tror du, hon ...»

»Hon tar dig! Jag är en gammal räf och förstår nog hvad hon menar!»

Emanuel drog en djup suck och stirrade i taket.

»Om du visste, huru Mathilda bearbetat henne! Nå ja, en präktigare qvinna än min hustru fins inte! Gif henne hvilken roll som helst, och jag svär dig, hon skall spela den! Medgif bara, huru artig och vänlig, hon varit mot dig ...»

»Det har hon visst ...»

Digitized by Google

»Och jag vet bäst, huru förargad hon är på dig! Hon skulle, min själ, hellre vilja rifva ögonen ur dig än vänligt ta' dig i hand. Ja, jag riktigt gratulerar dig, om hennes sinne skulle bryta ut! Och om inte du med ett klokt giftermål tänkt...»

»Jag går genast till fru Westerlund,» sade Emanuel, kännande en panisk förskräckelse vid tanken på att möjligtvis få erfara något af fru Anderbergs sinnesutbrott.

»Du behöfver inte gå till henne; hon är hos oss.»

Med klappande hjerta och darrande knän följde Emanuel sin vän till dennes hem, der man snart föranstaltade en tête à tête emellan honom och den rika enkan.

Huru Emanuel framstälde sina tankar och förhoppningar visste han icke sjelf, och är det således omöjligt att beskrifva; men efter att en halftimma eller derutöfver, under den olidligaste hjertklappning, hafva användt det mest förvirrade talesätt, fann han den täcka enkan plötsligen snyftande i sin famn, under det hon kallade sig för ett dåraktigt barn och önskade, att salig Westerlund välsignande måtte se ned på dem.

I detta afgörande ögonblick inträdde herrskapet Anderbergs; förklaringar följde, hvilket föranledde den artige värden att hemta en flaska scherry, och med glaset i hand höll han ett tal till de nyförlofvade, och, som han uttryckte sig, i medvetandet om att de båda voro humana och bildade menniskor, så skulle de också med hvarandra finna den sanna äktenskapliga lyckan.

Det högtidligaste allvar låg utbredt öfver herr Anderbergs ansigte; men efterhand klarnade det åter upp med ett leende; skål på skål tömdes, nytt vin reqvirerades och herr Anderberg erkände, att han var på det högsta rörd öfver att se de blifvande äkta makarnes ansigten stråla af sällhet. Fru Anderberg och fru Westerlund gräto och de fyra vännerna kysste hvarandra.

Digitized by Google

»På visst sätt äro vi skuld till deras lycka!» Fru Anderberg nickade mot sin man. »Utan oss båda hade ni kanhända icke blifvit bekanta!»

»Kom, lilla Thilda!» Fru Westerlund tryckte sin väninnas hand.

»O,» sade herr Anderberg, »jag eger millioner, millioner i min Mathildas kärlek!»

4.

Först följande dag kunde Emanuel redigt öfvertänka sin ställning och han gratulerade sig, att ändtligen hafva sin framtida bana oåterkalleligen utstakad. Han fann ett visst lugn efter de strider han utkämpat, ett lugn, som han njöt af att tänka på; för kreditorer behöfde han ej vidare förskräckas, han kunde snart nog bestämma tiden för uppgörelsen af sina skulder. Fridfulla dagar och medgång väntade honom; han skulle disponera sin hustrus förmögenhet och han skulle ärfva sin farbror. I känslan af att således kunna anse sig som en välbergad, ja, en rik man, satte han sig ner och skref till sin kärälsklige slägting, vidlyftigt ordande om sin tillkommande makas behag och penningar; han såg likasom guld för sina ögon och hans skildring fick deraf en viss glans, hvarpå den icke det ringaste förlorade; hans egen stämning blef härunder allt förnöjsammare, och smågnolande lade han pennan ifrån sig. Först då han kände denna sinneslättnad blef det riktigt klart för honom, huru olycklig och orolig han varit. I ett utbrott af tacksamhet gjorde han ett heligt löfte, att vara sina nya pligter trogen, och som en början härtill kastade han i den brinnande brasan ett litet band, hvilket han som en helig relik burit i sin

Digitized by Google

porte-monnai, efter att en gång på skämt hafva ryckt det ifrån Laura. — Huru rodnande och täck hade hon icke varit i den stunden! — Icke för allt i verlden skulle han vilja ha dragit henne med sig i alla de bekymmer och vedervärdigheter, som ovilkorligen blifvit en följd af hans cession, dertill äl . . .! Nej! Det var slut och han vände sig bort ifrån fönstret, då den unga flickan i detsamma gick förbi, i stället att som hittills hemligt spana utåt så länge en skymt af henne varit synlig. Han kände sig härvid särdeles nöjd med sig sjelf samt begaf sig utan ett ögonblicks dröjsmål direkte bort för att uppvakta sin fästmö.

Denna väntade honom i den mest utsökta toalett, hvarpå hennes yttre menniska särdeles vann, medan hennes sinnesstämning syntes öm och känslofull, då hon med tårar i ögonen lät sig omfamnas af Emanuel.

»Måtte jag aldrig ångra det steg, jag tagit,» sade hon, »aldrig finna det dåraktigt! O, min vän, Westerlund var en god man, en rigtig ängel, jag fick göra allt hvad jag ville.»

Emanuel skyndade att försäkra, det hennes önskningar alltid skulle vara hans lag; hvarpå de båda förlofvade togo plats i soffan bredvid hvarandra.

»Allt detta har kommit så oväntadt och brådstörtadt, jag tycker det är som en dröm,» sade den älskvärda enkan med bryderi.

»Som en salig dröm,» tillfogade Emanuel, såg i taket och kände sig belåten med sitt uppförande.

Fru Westerlund suckade och smålog: »ack, min vän, huru underbart är icke allt! För en månad sedan hade jag icke kunnat tänka . . .»

»Nej, det är sant!» Emanuel kysste hennes hand; »denna är nu min,» sade han.

»För evigt!»

Digitized by Google

Hon sjönk till hans bröst och behöll denna ställning medan de ännu vexlade månget kärleksfullt ord; derpå tryckte hon hans hand, drog sig ifrån honom och sade, att de skulle uppföra sig som sansade menniskor och icke som barn, samt började omedelbart tala om sitt orubbade bo, slog ner ögonen och frågade, om de skulle behålla den våning, hon för närvarande bebodde, och upplyste, att hon egde ett kapital om några och tjugotusen kronor och att hon för sin enskilda del hade nog och att hon var nöjd med sin lott.

Emanuel bad henne icke tala om hvad hon egde eller ej; det var ju icke hennes penningar, han tänkt på, då han närmat sig henne.

»Nej, du är rik,» svarade hon och anspelade skämtsamt på att det just skulle roa henne, att veta den summa, hvartill hans förmögenhet belöpte sig.

»En köpman kan i så fall aldrig på öret uppgifva någonting . . . tillsvidare får du nöja dig med att veta, det jag är sauverad!» Detta var han ju också och han skrattade gladt, samt frågade henne sedan, när hon tänkte tillåta honom eklatera deras förlofning.

»När du vill,» sade hon; »vi måste naturligtvis låta trycka kort . . .»

»Naturligtvis,» svarade han, hvarpå han förebar affärsgöromål och begaf sig ifrån henne, och hon å sin sida företog sig att besöka sin intima väninna, fröken Sylvan, för att ge henne del af de senaste dagarnes tilldragelser.

Emanuel var ganska belåten med att vara förlofvad och rangerad karl. Väl är det sant, att han en och annan gång fann sig litet besvärad af sin fästmös ständigt upprepade frågor: »hvart går du?» och »när kommer du?» — frågor, som visade, att han icke längre var en fullt fri man; och när hon nu dertill ständigt talade om den

Digitized by Google

aflidne herr Westerlunds tusen förträffliga egenskaper, så bäfvade Emanuel af fruktan, att måhända icke kunna blifva så verkligt fullkomlig som denna mönsterbild, ehuru han försäkrade, att han i allt skulle vilja likna densamma. — Hvad hans vänner beträffar, deltogo de i allt hvad som rörde honom. Herr Anderberg var idel glädtighet och fru Anderberg tryckte hans hand, utan att hysa några biafsigter med att vilja rifva ut hans ögon.

Så stodo sakerna, då fru Westerlund och fröken Sylvan en förmiddag helt echaufferade inträdde till herrskapet Anderberg.

»Jag tror, det blir min död,» sade fru Westerlund och sjönk ner på en stol. »Betty der,» hon pekade på fröken Sylvan, »har så många bekantskaper och hon har fått reda på . . . o, mitt bröst, jag tror, jag qväfs!»

»Lugna dig, Regina,» bad fröken Sylvan och vände på hufvudet och tog makarne Anderberg i skärskådande; »man har nedrigt bedragit dig, det är sant; men håller du af mig, så bibehåll ditt lugn!»

»Jag håller af ingen,» utropade fru Westerlund. »Låt mig bara få vara i fred!»

»Hvad i all verlden står på?» frågade fru Anderberg.

»Jag förstår inte det ringaste,» tillfogade hennes man.

»Emanuel var cessionsmässig, då han friade till mig!»

»Skulle han? Nej, jag tror aldrig ett ord!» sade herr Anderberg.

»Inte jag heller . . . det måste vara grundadt på något misstag,» inföll hans fru.

»Ni visste det, ni visste det! Anderberg är hans fordringsegare . . . åh, det är inte så svårt att inse hela komplotten!» Och fru Westerlund vred sina händer. »Men jag är inte den, som låter ruinera mig, säg den uslingen detta!»

Digitized by Google

»Lugna dig, lilla Regina,» bad fru Anderberg, »jag är fullt öfvertygad om något misstag . . .»

»Kom mig inte nära, falska varelse, tala inte till mig!»

»Du har ju Emanuel så innerligt kär och . . .»

»Jag har knappt tålt den dumma menniskan! O, det är förskräckligt! Ega ingenting och så våga . . . Nej, detta går för långt!»

Herr och fru Anderberg talade, fröken Sylvan och fru Westerlund talade, de talade alla på en gång, utan att någon aktade på den andres ord, tills den rika enkan högtidligt förklarade, att hon afsade sig all bekantskap der i huset, försäkrande, att hon hade nog af sig sjelf, sina fyra möblerade rum, sitt silfver, sitt linne och sina sängkläder; hvarpå hon, följd af fröken Sylvan, med högtidliga steg aflägsnade sig.

»Du har druckit för mycket toddy någon gång och då inte hållit tand för tunga,» sade fru Anderberg, som först bröt tystnaden, när de båda makarne åter voro allena. »O, min himmel, att jag skall vara gift . . .»

»Min ängel, tro mig!»

Herr Anderberg gjorde en liten paus, bedyrade sedan allvarligt sin oskuld och flydde omedelbart derpå, för att undkomma den första äktenskapliga stormen; få minuter härefter flög han som en bomb in till Emanuel, kastade de ursinnigaste svordomar omkring sig, under det han förkunnade den nyss timade tilldragelsen, samt hotade, att in i döden förfölja den lille hökaren, derest han verkligen skulle förlora de penningar, han åt honom hade utlånat.

Digitized by Google

5.

I ekonomiskt afseende var Emanuel på samma punkt som vid det mellan honom och herr Anderberg förut anförda samtalet; men han var nu bättre beredd att möta det olycksöde, som i form af cession oundvikligen stod för dörren. Han hade aldrig sjelf fullkomligt gillat de beräkningar, som närmat honom till fru Westerlund; ständigt tvekande, hade han låtit drifva sig framåt, och han kände sig snarare glad än sorgsen öfver att den rika enkan genomskådat hans lycksökeri. Han skref ett långt bref till henne, i hvilket han skildrade de ställningar och förhållanden, hvari han hade befunnit sig, samt sitt hopp att få ärfva en farbror, derest han visade sig som en ordentlig affärsman, och att han således icke helt och hållet varit en äfventyrare. Den rika enkan ansåg det förmodligen under sin värdighet att besvara denna skrifvelse, och på så sätt slutade detta frieri.

Få dagar härefter erkände han uppriktigt för fru Emnell allt det bryderi, hvari han råkat, och de misslyckade planer, han uppgjort i och för förbättrandet af sin ekonomiska ställning.

»O, nu förstår jag, hvarför ni varit så underlig denna sista tid,» sade Laura och grät. »Jag har varit så orolig och ledsen.»

»Och är ni det inte mera?» frågade Emanuel och fattade hennes hand, som hon utan motvilja lät honom hålla qvar; men utan att besvara hans fråga, gjorde hon blygt en annan i utbyte: »tänker ni inte söka återställa det goda förhållande, som varit mellan er och fru Westerlund?»

»En sådan fråga, Laura! Kan ni förlåta mig?»

Hvad hade väl hon att förlåta? Hon drog sig bort ifrån honom och syntes hafva för afsigt att lemna rummet; men han höll henne qvar.

Digitized by Google

»Hvad tänker ni om min fattigdom?» sade han.

»Naturligtvis får ni bekymmer och svårigheter,» svarade hon och vände sig åter till honom; »men det är inte värdt att derför förlora modet.» Hon gaf honom ett af sina vackraste och hoppfullaste leenden.

»Och sedan?»

»Ja, det blir nog tids att tala om . . .»

»Jag får börja som på nytt igen . . . jag har inga lysande framtidsutsigter; men jag är derför inte helt och hållet utan hopp!» Och han tryckte den unga flickans hand och erkände, att om han en gång skulle få ega den, han nu modigt skulle bära lifvets vedervärdigheter.

»De barnen, de barnen,» suckade fru Emnell och skakade sitt hufvud. »Huru skall väl detta sluta! Att som en fjäril flyga från den ena till den andra och så tillbaka igen . . .»

»Kära mamma, tala inte om det der,» bad Laura.

»Jo, som mor bör jag väl göra det, och så mycket säger jag: det är inte värdt att Emanuel söker närma sig till dig, förrän han någorlunda vet, hvarifrån han skall taga ert dagliga bröd!»

6.

Två år efter dessa händelser visste Emanuel, hvar han skulle taga »dagligt bröd» ifrån och »lite till» ändå; ty hans rika farbror var död, och som denne funnit att Emanuel i motgången burit sig åt som en förståndig, arbetsam och ordentlig menniska, öfverlemnade han honom nu genom testamente sin förmögenhet, i det lugna hoppet, att Emanuels bittra erfarenhet varit en god rådgifvare till sparsamhet och omtanke.

Digitized by Google

De vänner, som i motgången vändt Emanuel ryggen, återkommo nu och främst bland dem syntes herr Anderberg.

»Du är en tusan till präktig pojke, det har jag alltid sagt!» tyckte denne, och Emanuel tvekade ej att taga honom i famn; ty så var han frestad att göra med alla, som kommo i hans närhet under den första vecka, som han bar sorgflor kring hatten.

Några månader härefter firades ett ståtligt bröllop för Laura och Emanuel; bruden fördes i fars ställe af herr Anderberg, hvars fru grät af rörelse.

Det var ett muntert bröllop med dans, musik och skålar, och med glaset i hand erkände herr Anderberg att han egde millioner i sin Mathildas kärlek, hvarpå han nickade mot sin fru och hviskande frågade Emanuel, om han hade lust att skåda en ängel i nattmössa?

»Jag lefver i hoppet!» svarade Emanuel och slöt Laura nära intill sig.

Digitized by Google

Naiveté.

(Scen i följd af »Bostadsbristen».)

Han selv: hvad vill ni?

Supplikanten: jo, jag har en böneskrift om att få bo i det här rymliga huset.

Han selv: huru? Inte kan jag upplåta några rum...

Supplikanten: ja, ja, förstå mig rätt! Jag betalar hyran i förskott.

Digitized by Google

Nytt sätt att "göra gubbar".

(Af *Gösta.*)

En resande Ritare-Nisse kom till en gästgifvaregård. Medan han väntade på skjuts, drack han en half butelj porter; men som denna bornerade betydligt, flödade åtskilligt af vätskan öfver på ett hvitt pappersark på bordet. Den bruna porterfläcken, hvars form var så här,

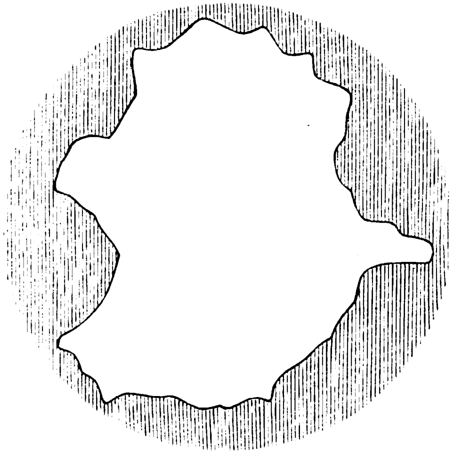

gaf vår Nisse en tokrolig idé. På fläcken utarbetade han följande figurer, den ena efter den andra.

Digitized by Google

Gästgifvaren.

Gästgifvarens gumma.

Digitized by Google

Hållkarlen.

Pigan.

Digitized by Google

Drängen.

Skjutsbonden.

Digitized by Google

En vandrande schackerjude.

Och slutligen husets *unga dotter*, som blef alldeles betagen i både Nisse och »gubbarne».

Digitized by Google

John Ericsson.

I, som de slafviska ryggar kröken
för purpurbrämade maktens fot,
I ären sämre än dessa öken,
som jagas fram utaf piskans hot;
för ärfda glansen
I fallen neder,
och visken svansen
(till skam för eder)
för det, som makten från eder tog
och blott med dunster ert öga slog!

I låga trälar! I tåligt följen
de gamla fördomars murkna bud;
I krämarsjälar, med guld er höljen,
det städse blifve er lumpna gud!
De stora andar,
som djerft sig hvälfva, —
er håg förblandar
med eder sjelfva;
de måste fly, när kabal blir spord,
att frihet få, långt från fädrens jord.

Digitized by Google

O, Svea, låt dina blickar vara
en stund der frihetens vagga står!
De skola säkert bli mera klara
när du får se, hvad som föregår;
en hvar af söner,
som flyktat hädan,
förtryck ej röner; —
de vilja sedan,
inför båd' samtid och efterverld,
din ära gifva sin offergärd.

Se detta ädla och stora snille!
Han var för längese'n ock din son.
De djerfva planerna, som han ville,
dem har han utfört långt härifrån.
Vid fosterhärden
de föddes flera,
i nya verlden
de mognat mera,
och derifrån han dem slungar ut,
och vi ha äfven fått vår tribut.

Se, hur han vänder sig bland systemer;
problemer kastar han hit och dit.
Med mekaniken han allting tämer,
hans ande är som af dynamit. —
Mer tycks han blifva,
när nu han drager
mot solens skifva,
dess värme tager, —
till drifkraft den koncentrera vill.
Hvar är nu *Knaak*, som så tiger still!...

Titaner stormade gudars boning
uti det vildaste öfvermod; –
vår John ock stormar, men, till försoning,
han offrar krafter, ja, lif och blod.
Visst är han vorden
af samtid hyllad,
men fosterjorden
blir smått förbryllad
af att ha burit uti sin famn
den — fjerran gjort sig så stort ett namn.

Digitized by Google

På knä i stoftet med vördnad alla,
I »Herrans smorde» som yfvens här!
I kunnen mera den konung kalla,
som solens låga i smått förtär.
På starka vingar
sitt mål han söker,
högt upp han svingar,
sin glans föröker; —
synd blott att tiden ej hinner till
för allt det stora, han kan och vill!...

Ditt rykte, John, skall kring jorden bäras.
Ditt namn med vördnad man nämnas hör.
Långt mer än furstars, ditt nit skall äras,
och tid, ej räknad, dig minnas bör.
Ja, menskligheten
i skuld skall stanna,
odödligheten
omkring din panna
af eterneller har satt sin krans
och snillens Pantheon af dig får glans!

Fergus.

Digitized by Google

1828—1918.

PENNTECKNING UR VERKLIGHETEN

AF

L. O. RENS.

I sitt hem, långt upp på söder beläget, satt en eftermiddag på våren ambulatoriska handelsidkerskan fru Sara Qvarnsten, sysselsatt med strumpstickning, och det så flitigt som om vinterdagen stod för dörren. I det tarfliga, men väl vårdade lilla trähuset hade hon bebott samma lägenhet sedan 30 år tillbaka och hon behöfde desto mindre frukta uppsägning, som hon för sex år sedan hjelpte egaren ur en stor förlägenhet, genom att öfvertaga enda inteckningen, som vid den tiden var svår att placera. Gumman Sara, som hon i dagligt tal kallades, hade fordom varit lutfiskblöterska, och hennes skicklighet att förvandla torr och grå stockfisk till snöhvitaste lutfisk var högt uppdrifven och vida beryktad; hon satt den tiden först i »raden», som det heter, och plägade ej försumma fästa sina kunders uppmärksamhet på hedersplatsen, som vitnade om hennes anciennitet och dertill hon påstod sig på visst sätt hafva »lutat» sig. Om orsaken, hvarför hon slutade den rörelsen, voro meningarne mycket delade; men då förändringen af hennes

Digitized by Google

verksamhet icke har ringaste sammanhang med denna skildring, kunna vi tryggt förbigå de olika gissningarne.

Bäst som gumman Sara stickade som ifrigast kastade hon ifrån sig arbetet, sprang upp och satte kaffepannan på glöden i kakelugnen; hon hade nämligen hört det väl bekanta ljudet af den lilla kärra, som alltid vid denna tid med sitt skrammel mot gastenarne sqvallrade om hennes grannes hemkomst från torget. Ogifta Anna Halm var äfven en gammal hyresgäst i samma egendom och snart sagdt fru Qvarnstens enda vän, åtminstone den enda, med hvilken hon förtroligare umgicks.

När kärran stannade vid porten var ock gumman Sara vid fönstret, men den till en knackning färdiga handen drog sig hastigt tillbaka, i det hon utropade: »hvad i herrans namn har menniskan på kärran!» Hastigt fick hon fatt i en schal, och att kasta den öfver hufvudet samt springa ut var ett ögonblicks verk.

»God afton» snälla Anna, helsades vännen, »kom nu in till mig och tag dig en kopp kaffe.»

»Tack, min vän,» svarade Anna, »men titta ut lite mer skall du få se något vackert.»

Först nu låtsade fru Qvarnsten bemärka hvad som just föranledt hennes brådska, — hon slog händerna samman och utbrast: »jag måtte säga, du har god råd, du Anna, som kan lägga dig till så vackert fönsterbord, och det med marmorskifva på köpet.»

»Tala ej så högt, goda Sara,» invände Anna, »ty då får jag kanske min hyra ökad, om värden hör oss. Låt' oss bära in bordet till dig, så skola vi inviga det med kaffet, du bjöd på, och då kunna vi förtroligt tala om dess tillkomst.»

Beslut och handling voro ett hos de båda vännerna, som hjelptes åt att lyfta in det fina bordet, som öfverglänste allt, som fanns i rummet — ja! till och med

Digitized by Google

den blankskurade kaffepannan såg dunkel ut mot detsammas glänsande yta.

»Kära, snälla Anna, om du icke snart stillar min nyfikenhet, förgås jag rent af,» sade fru Qvarnsten, under det hon sysslade med ordnandet af apparaterna för intagandet af den arabiska bönvällingen; »berätta nu hur du blifvit egarinna till det granna bordet!»

Som Anna egde en på erfarenhet grundad kännedom om sin väns fel, bland hvilka afunden var det värsta, och hon desto mindre ville väcka sådan som hon ofta behöfde för sina s. k. »affärder» låna pengar af Sara, började hon högtidligt att bedja om tillgift, att hon haft en hemlighet för sin gamla vän. Saras nyfikenhet var alltför stor, att icke, utan alla förbehåll, åtminstone mundtligen hafva öfverseende med sin väns förbehållsamhet. Och nu först berättade Anna, att hon vunnit bordet på lotteri; att hon ej för vänner omtalat, att hon pröfvade sin lycka på spel, kom sig deraf, att det ej skulle vara lyckobringande tala derom; att lotten var köpt hos handlanden Harmynt, samt slutligen att hökar Grünings kokerska varit den, som tillrådt henne försöka sin lycka på lotteri.

Inom sig hade fru Qvarnsten redan beslutit äfven fresta sin lycka, men dermed har Anna ingenting att skaffa, tänkte hon; likgiltigt och likasom för sig sjelf, yttrade hon: »således är ingenting annat att göra, än du sagt, för att få ett så vackert bord.»

»Nej, inte har jag gjort mer dertill,» svarade Anna, »utom att jag icke fåsserat min otur.»

»Ser du, att du höll på att dölja något för mig, hvad menar du med... med...» stammade gumman Sara, som omöjligen kunde eftersäga ordet.

»Jo, ja, det vill säga, att jag förnyat lotten, kan jag tro — aldeles som det står tryckt på lottsedeln —

Digitized by Google

Grünings kokerska sa' för öfrigt blott, man ska' ej »fåssera» sin otur.»

»Jaså, nå, då förstår jag,» invände Sara, som alldeles icke ville visa sig okunnigare än Anna eller Grünings kokerska — »men ser du, så tokig blir jag ändå ej, att jag ger ut pengar till slikt,» tillade gamla Sara tvärsäkert.

Såsom ofta plägar ske, då den ena är nöjd och den andra afundsjuk, inträdde härefter en viss förstämning i sinnena; tystnaden bröts af Anna, som bad sin vän duka af bordet.

»Ja, kära du, jag tänker icke behålla det,» svarade Sara torrt och skyndade att befria bordet från kaffeapparaterna.

Den följande natten fick fru Qvarnsten knappt en blund i sina ögon och när hon slumrade drömde hon endast om fönsterbord och lotterinummer; ett ögonblick såg hon Grünings kokerska stå på bordet, och Sara skrek då till så att hon vaknade.

Tidigare än vanligt var gumman Sara på benen och skyndade ner till Harmynts bod, som ännu icke var öppnad; för att ej genom promenad utanför väcka uppmärksamhet, gick hon in i portgången midt imot, synnerligast som Anna hade sin väg der förbi då hon gick till staden. Innan luckorna hunno fråntagas störtade fru Qvarnsten in i boden och var nära att stupa på hufvudet öfver en lår, som hon ej märkte i halfdunklet. Med förutfattad föreställning om något särdeles hemlighetsfullt och vigtigt, vände hon sig till ett af bodens biträden och bad få köpa två lotter, men, tillade hon hviskande, »var god icke omtala det för någon och allraminst för mamsell Halm.»

Expediten, som hvarken kände köparen eller den namngifna personen, höll god min och lofvade tystnad

Digitized by Google

samt öfverräckte en bok med infästade lottsedlar, bland hvilka köparen anmodades utvälja de nummer, hon önskade.

Efter mycket letande och noggrant pröfvande, urklipptes n:ris 1828 & 1918, som, när liqviden skulle fullgöras, befunnos betydligt öfverstiga det pris, vännen afgifvit. I sina förhoppningars dimma fäste sig fru Q. dock icke så mycket vid förklaringen, som, på hennes fråga, derom afgafs, utan hon stämplade endast sin vän som en förräderska, såsom den der af afund undanhållit henne behöfliga upplysningar. Hon föresatte sig ej glömma Annas s. k. öppenhjertlighet, men tillika att afbida tiden — den redan nu sig hägrande lyckliga dagen, då hon skulle få hem två bord, ett till hvartdera fönstret.

Den genomvakade natten, de val och qval hon utstått på morgonen, det väckta misstroendet till den gamla vännen, som måste döljas, hade gallsprängt lynnet och gjorde gumman Sara mindre förekommande i sin handel, och till råga på allt hade genom uppehållet hos Harmynt hennes ankomst till torget så försenats, att en på morgonen anländ ångbåt blifvit af påpassligare uppköperskor totalt plundrad på medförda produkter ur växt- och djurriket. »Man skall veta hvad det vill säga, att lefva under sådana motgångar,» småputtrade gumman Sara för sig sjelf, »och hvad skola kunderna säga, som ej få hvad de beställt! Jag önskar svarta sme'n tog hela gårdagen, lotter, Grünings kokerska, Anna och allt — jag går hem och lägger mig från alltsammans,» utbrast gumman, »ty aldrig har jag känt mig så upplöst förr.»

Anländ till hemmet ordnade gumman Sara sin för dagen obetydliga kassa, som, jemte de på morgonen köpta lotterna, omsorgsfullt nedlades i ett stort rödmåladt skrin, som hade sin plats i en ännu större dragkistlåda, och der hon hade allt af värde samladt. För bättre minnes skull antecknade hon utanpå skrinet med

Digitized by Google

krita den dag, då lotterna skulle förnyas, ty om ock alla andra upplysningar angående lotteri voro henne obegripliga, hade hon noggrant gjort sig underrättad om hvad som fordrades att skydda hennes rätt. För hvarje dag som gick kunde hon desto mindre glömma lotterna och sina vid desamma fästade förhoppningar, som hon två gånger dagligen besökte skrinet, på morgonen, för att skatta det, och på eftermiddagen, för att fylla det. Dagar och månader gingo, och ingen må förtänka, att fru Qvarnsten stundom tyckte det vara besynnerligt, »att hon ingenting hörde af.» Ibland beslöt hon meddela sig med Anna, men förhållandet var spändt imellan de gamla vännerna och hon ändrade snart sin föresats, då hon påminde sig att Anna, enligt hennes förmenande, varit sluten och förbehållsam. Dertill kom att gumman Sara ville öfverraska och väntade dag på dag att vinna sina två fönsterbord. Lotterna hade till stegrade priser blifvit flera gånger förnyade och då gumman en dag kom hem i sällskap med en medvurst samt, efter vanligheten, tog notis om den del af Dagens Nyheter, som begagnats till omslagspapper, fick hon deri skåda ett med fetstilar tryckt tillkännagifvande, »att resp. lottegare skulle förnya sina lottsedlar till sista dragningen senast kl. 7 på aftonen» en angifven dag. Att medvursten föll till hennes fötter, var ej underligt, men värre var, att den som hållit detta näringsämne i handen, höll på att göra sällskap; det var orden »sista dragningen», som nära nog bragte gumman Sara ur medvetandet. Sedan hon något hemtat sig efter första öfverraskningen, rusade hon upp, och, glömsk af medvursten, som, ehuru skinnklädd, ej förmådde motstå trycket af hennes fot, skyndade hon till skrinet och lotterna, hvilka granskades och ej befunnos angifva någon »sista dragning»; hon kunde ej heller rimligtvis förstå, hur någon sådan kunde inträffa,

Digitized by Google

innan hon vunnit sina bord, och som en tröst fästade hon sig vid hoppet om tryckfel, som hon hört omtalas som kriterium på Dagens Nyheter. »I hvad fall som helst,» sade Sara, »skall jag i morgon dag förnya lotterna.»

På sin väg från hemmet gick hon dagen derpå in till handlanden Harmynt och, bedjande om ursäkt att hon kom några dagar förut, begärde hon få n:is 1828 & 1918 förnyade. Hennes anlele sken af glädje, då expediten utdrog den välbekanta lådan, som innehöll lottsedlarne, och inom sig önskade hon allt godt öfver den, som för »hennes skull» tillät lotternas förnyande flera dagar före den sista förnyelsedagen. Glädjen blef dock kort, ty sedan han bläddrat bland lotterna, kastade han dem tillbaka i lådan med yttrandet: »fruns nummer finnas ej mer, de äro utdragna.» Om gumman Qvarnsten fått öfver sig en så lutfisk, hade hon aldrig kunnat blifva mer förvånad; hon stod stum och stirrade samt hemtade sig först efter några kraftiga andetag ur sin luktvattenflaska, som till största delen innehöll Hoffmans droppar; och derpå flödade en skur af under månader samladt misstroende till lotterier. »Hvad menar ni, menniska, med utdragna?» röt hon; — »jag tycker det dragit länge nog ut redan, och hur länge skall detta gyckel med hederligt folk räcka?»

Hennes vrede antog sådan form, att hon till slut blef hotad med utkörning.

»Vill frun sansa sig och höra, så hafva lotterna utfallit med vinster,» öfverröstade henne ett af biträdena inanför disken.

»Utfallit med vinster, säger den der lilla kycklingen,» härmade gumman Sara, »begriper ni inte, att jag skulle fått bud derom då, men ser ni, det har jag icke fått — och jag är ej svår att träffa, för hela verlden

Digitized by Google

känner Sara Qvarnsten — och jag har en så kallad vän, som vunnit ett fönsterbord och det har jag sjelf sett med egna ögon hemma hos henne — begriper ni det, så skall ni icke försöka slå dunster i ögonen på gammalt folk, som gör hvar menniska rätt!»

De skrattsalvor, gumman Saras utbrott framkallade, afbrötos af egarens till boden ankomst. Så snart handlanden Harmynt fått del af hvad som förefallit, vände han sig till fru Qvarnsten, hvilken, nu betydligt hes, yttrade sitt välbehag »att få tala med en menniska, sedan hon varit utsatt för åtlöje af ungtuppar», och upplyste henne, att hon skulle vända sig till lotteriets hufvudkontor, der hon otvifvelaktigt hade att utfå två vinster, — »något vidare besked kan här icke lemnas,» tillade han alvarligt.

Med dyningar efter sitt uppretade tillstånd, skyndade gamla Sara till Mälartorget. Morgonens händelse, den oro som länge plågat henne, i förening med glädjen att hafva vunnit två bord — derom var hon åtminstone säker, då en gammal aktad man som Harmynt sagt henne, att begge numren utkommit — gjorde gumman Sara aldeles yr i hufvudet. Hon trängdes ombord på ångbåtarna, betalade, utan att pruta, hvad som begärdes och väckte bland sina yrkessystrar sådant uppseende, att de gåfvo hvarandra miner af hemligt förstånd, som antydde, att gumman gick i bakrus eller intagit för stark frukost; och när hon slutligen höll på att sätta sig i en uppslagen koffert, full med lingon, brast ett flissande löst, som kom fru Qvarnsten att vakna till uppmärksamhet på sig sjelf. Hon uppfattade genast sin ställning och, slungande vredgade blickar omkring sig, upptäckte hon Anna Halm, hvilkens leende ej så hastigt hann lemna rum för alvarligare uttryck, att icke gumman Sara dessförinnan stod midtför henne och, i

Digitized by Google

takt slående ena handen mot den andra, häftigt yttrade: »skratta du, vän Halm, som är skulden både till det ena och andra, din förräderska!»

Tidigt på middagen gick fru Qvarnsten hem och stärkte sig med ett par koppar kaffe samt iklädde sig helgdagsdrägten, och, sedan hon öfvertygat sig att hon hade lottsedlarne i sin skinnväska, begaf hon sig på väg till lotteriets hufvudkontor. Först när hon kom i sigte af den fatala boden, kom hon att tänka på, att hon borde gått en annan väg, men föresatte sig att icke se ditåt. Ödet spelar oss dock stundom fula spratt och korsar de bästa beräkningar, ty knappt hade fru Qvarnsten kommit midt för boden, förrän hennes väg skars af vännen Anna, hvilken, stadd på hemväg, ämnade sig dit in. Den senare hade, som många gånger förr, redan glömt den förras bitterhet på förmiddagen och gick sin vän till mötes, prisande hennes fina kläder i hvardagslag.

Det var det nära grannskapet med lokalen för morgonens ej glömda lidanden, som gjorde fru Qvarnsten blid, men hur brådtom hon än hade att aflägsna sig från den obehagliga mötesplatsen, blef hon dock bemärkt i boden; och när Anna Halm skiljts från sin vän och kom in till Harmynt, fick hon höra berättas de mest underliga historier om fru Qvarnsten. Det tillfälliga sammanträffandet just på den platsen hade imellertid det goda med sig, att Anna fick klar inblick i orsakerna till det spända förhållandet, som länge varit rådande mellan de gamla vännerna och dittills synts henne till stor del oförklarligt.

»Stackars Sara,» sade Anna för sig sjelf, »som så länge lidit af ditt misstoende, — nu skall då allt blifva förklaradt och det denna dag, om jag ock skall vänta natten ut på din hemkomst!»

Fru Qvarnsten hade fortsatt sin väg till lotteriets

Digitized by Google

hufvudkontor och dit anländ hade hon så totalt glömt, hvad som orsakat hennes smälek på morgonen, att hon presenterade sig sjelf och lottsedlarna med frågan: »hvarför har jag icke fått bud om att jag vunnit två fönsterbord? hvasa! eller kanske ni vill påstå, att jag ingenting vunnit — då må då svarta sme'n ta' Harmynt med!»

Bokhållaren såg något förvånad upp till den, som förde så kraftigt språk, men insåg situationen; och som han möjligen hört något dylikt fall af missuppfattning förut, upptog han gummans utfall lugnt, uppslog en bok och upplyste henne, att hennes lotter utfallit, men alldeles icke med vinst af fönsterbord, utan med ett byxtyg och ett stycke blekt domestik.

»Kan ni läsa innantill, menniska?» utbrast gumman Qvarnsten. »Säger ni byxtyg — så vet att jag ej tål mer skämt; jag har spelat om fönsterbord, den sorten, som Anna Halm vunnit, och inga andra, begriper ni — fram med borden, det råder jag er till; har man skull' hört på maken, byxtyg åt en enka... jo, det var en skön tillställning!»

Det är svårt att förutsäga gränsen för hennes utbrott af missnöje, om hon icke, efter några ytterligare tåligt fördragna invändningar, blifvit lugnad med upplysningar om allt, som dittills varit henne fremmande. Hon fick sålunda veta, att skälet, hvarför lotterna kostade mer vid inköpet, var att hon måste betala dem från början af årets dragning; vidare förevisades och förklarades de för henne okända dragningslistorna, som hon fann upptaga andra vinster, än fönsterbord; och af hvad hon sålunda och mera inhemtade kom hon till någorlunda kunskap om hur orättvist hon behandlat sin gamla vän.

Ångrande sin egen brist på förtroende till henne, skämdes hon öfver sitt hetsiga uppförande hos Harmynt

Digitized by Google

och visste icke, hur fort hon skulle komma ut från kontoret. Med föresats att aldrig mer spela på lotteri, tog hon sina vinster i famnen, skyndade till en droska och beslöt under vägen till hemmet, att samma qväll försona sig med den misskända vännen.

Hon höll ord med sitt beslut, och en timma derefter sutto de begge vännerna vid hvar sitt glas vin, — ömsesidiga förklaringar voro utbytta och försoningsskålen drucken.

Några dagar derefter lyckades fru Qvarnsten sälja byxtyget till herr Grüning, och sjelf är hon sysselsatt att, med Annas hjelp, af domestikväfven tillklippa plagg, som det vore alltför närgånget att närmare angifva.

Digitized by Google

Styrbjörn Starke.

Jag vill förtälja något af, hvad jag sport!
om Styrbjörn, och hvad dråpligt den mannen gjort.
Helt säkert redan mången hans saga känner,
och derför blir jag kort. Hören på, god' vänner!

Vår hjeltes fader dog i ett dryckeslag
utaf ett mjödhorn, tömdt i ett andedrag.
Hans gudom var pokalen; om ej ryktet felar,
rätt mången konung ännu hans svaghet delar.

Den faderlöse togs i sin onkels vård.
Han sof och växte fasligt på dennes gård.
Vid tolf års ålder hördes han så orera:
»jag väntat länge nog och vill nu *regera*.»

Kung Erik svarar skamflat: »min lilla vän,
du är ej torr ännu bakom öronen.»
Då mumlar Styrbjörn vredgad med ord så dofva:
»kan jag ej äta, dricka — som du — och sofva?»

»Hut, pojke!» — skrek kung Erik med röst så hes —
»gå på ditt rum att läsa din lång-kat'kes.
Om rabulistidéer dig mer betaga,
så skall jag dem med riset på porten jaga.»

Nu Styrbjörn sina naglar förbluffad bet
och sväljde, bäst han mäktade, sin förtret.
Men till sin faders grafhög, der gräset gungar,
han gick att tyst förbanna kat'kes och kungar.

Imellertid församlas till öppet ting
en skara bönder. Midt i den vida ring
kung Erik tronar. Genom de täta hopar
sig Styrbjörn banar väg och så här han ropar:

Digitized by Google

»Jag kommit underfund med, att ej för ung
jag längre är — I bönder — att bli er kung.
Dock vill jag vara billig: blott halfva stycket
af landet vill jag *styra*. Är det för mycket?»

Då lopp ett dystert sorl genom bönders ring.
Men Erik reste sig: då blef tyst på ting.
»Ditt våp, håll munnen på dig!» — så ropar kungen; —
»jag tror, han blifvit kollrig, den stackars ungen.» — —

»Om farbror kunde tiga!» — skrek Styrbjörn vred; —
»jag låter af ditt gnat mig ej tystas ned.
De dumma bönder säkert ej höra mera.
I döfva åsnor, *jag* önskar er regera!»

Men nu på tinget höres ett gräsligt larm,
och öppen luft ge bönderna åt sin harm.
Att bombardera tölpen de genast börja
med gråstenar och gyttja och annan smörja.

Vår hjelte utåt slätten till benen tog
och fick logis för natten uti en skog.
Den andra dag på morgonen klockan fyra
helt slokörd sågs han hemåt sin kosa styra.

Vid borgen stod en hofman och log: »hur mår
min unga prins af välfägnaden i går?
De bönder varit otäcka alla tider.»
Och till ett sötsurt grin han sin mun förvrider.

Men Styrbjörn lyftar hastigt sin tunga käpp
och för den varligt in öfver grinar'ns läpp:
en väldig stöt och — doppskon gick ut i nacken,
och stendöd tumlar hofmannen om på backen.

Det var ett kungligt sätt att ge svar på tal...
Nu Styrbjörn träder in i sin onkels sal.
Ej många ord han vexlat, då kom en massa
af guldbesmidda hofmän, med dålig kassa.

»En af de våra badar ut i sitt blod,
af denna besten dräpt uti öfvermod.

Digitized by Google

Nu fordra vi i mansbot femhundra daler,
som må till oss betalas uti qvartaler.»

Då ropar kungen: »barnunge! har du mynt?
Du handlat nu, som vanligt, högst oförsynt.» —
»Jag eger — ta' mig dalern! — blott femti ören.
Men ej, godt folk, så snikne I vara bören.»

»Så, det var ledsamt» — skaran nu återtog. —
»Men lagen kräfver schaber, och det är nog!
Om vi ej få dem» — de sig i skägget nypa —
»vi kunna ej, o konung! för dig mer krypa.»

Den hotelsen tog skruf. Med erbarmlig min
kung Erik klagar: »pojk', du gör min ruin!
Jag måste nu, som alltid, din skuld betala,
fastän finanserna ä' förbaskadt skrala.»

När den affär var uppgjord, brast kungen ut:
»nu, ta' mig katten! måste det blifva slut.
Jag sexti Roslagsskutor dig ger till färden:
en vindböjtel som du måste ut i verlden.

Om se'n för mina ögon ännu en gång
du skulle komma, blir ej din lifstråd lång.
Din åsyn är mig vidrig som svarta pesten.
Gå nu åstad att få dig en knapp i västen!»

Brr.

Digitized by Google

Allmännyttigt.

»Utveckling» af »invecklade» förhållanden.

an någon bestrida den stora roll, »tillfälligheten» spelar här i verlden? Hvad vi i dagligt tal uppgifva hafva timat »af en händelse», betyder endast att orsaken till hvad som händt icke kan närmare bestämmas. Sjelfva vetenskapen står i förbindelse hos »slumpen», och som ett enda bevis, bland många, för sanningen af påståendet, vill jag framdraga kemiens stora skuld till den lilla pilt, som under lek fäste uppmärksamheten på den nödvändiga apparat, vi nämna »sprutflaska».

Ehuru Nisse ogerna gör utflykter på vetenskapligt område, vill han dock icke lemna detsamma åsido ända derhän, att han underlåter redogöra för allmännyttiga notiser, der natur och fingerfärdighet gå hand i hand med hvarandra och således ega verkligt värde.

Digitized by Google

Om icke handelsresanden Fyndig »af en händelse» kommit att under en jernvägsresa sitta i samma kupé som skräddar Syring, hade sannolikt aldrig åt en beundrande efterverld blifvit bevarad den värdefulla upptäckt, den förre med berömvärd oegennytta här nedan berättar:

»Under en resa till Berlin hade jag till reskamrat skräddar Syring från Hamburg, och det var ju icke underligt att vi kommo i samtal med hvarandra; under så beskaffade omständigheter blifver dock meddelandet begränsadt och berör endast de allmännaste förhållanden. Imellertid kom jag att, bland annat, klagande yttra mig öfver att intet medel fanns att hastigt utplåna skrynklor och veck från klädespersedlar, som ligga inpackade.

»Är det ingenting annat, så är sådant lätt afhjelpt,» svarade till min förvåning skräddaren-reskamraten.

»Åh, skulle det verkligen stå i vanlig menniskas förmåga,» utbrast jag tvekande, men måste förmildrande tillägga: »hvad jag, som reser så mycket, skulle blifva eder tacksam för sådan upplysning,» — ty skräddaren såg misstänksamt på mig, som om han velat utforska, om jag med orden »vanlig menniska» haft någon häntydning på honom som motsats dertill.

»Mycket gerna,» svarade han blidkad, »och dertill utan ersättning, ty det enkla medlet är endast att uthänga det skrynkliga plagget i fria luften utanför fönstret, då vecken af sig sjelfva försvinna, och det dess förr, allt efter som luften är fuktig.»

Aldrig har väl något enklare medel blifvit mig oegennyttigare anvisadt och glad betygade jag min tacksamhet för reskamraten, fast besluten att vid min ankomst till Berlin försöka detsamma, desto hellre som jag var bjuden tillbringa aftonen i en affärsväns familj.

Anländ till hotellet packade jag genast upp mina

Digitized by Google

svarta kläder och upphängde dem utanför fönstret, samt begaf mig derefter till matsalen.

Ehuru nyfiken erfara resultatet, fördröjde jag uppsåtligen mitt vistande i restaurationslokalen och fördref tiden med tidningsläsning; slutligen kunde jag icke längre styra mitt begär efter visshet, utan skyndade upp i mitt rum och fram till fönstret, — skräddaren hade till min öfverraskning icke öfverdrifvit fördelarne af sitt medel, ty jag kunde lika litet upptäcka några veck eller skrynklor som — sjelfva kläderna — allt var borta!»

Digitized by Google

I Circus Antony.

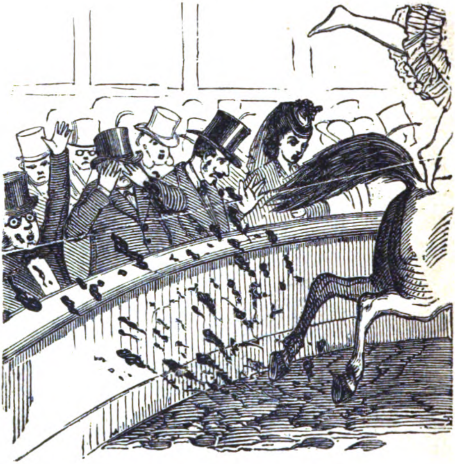

PROGRAM.

— — — — — — — — — — — — — — —

10. Signora Accrobatis och hennes eldiga springares produktioner äro af högst *upplyftande* och *i ögonen fallande* konstnärlighet.

— — — — — — — — — — — — — — —

Digitized by Google

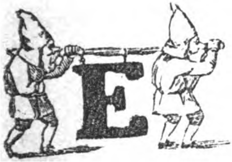

En lycklig kamerer.

(Monolog.)

Mel.: »Det fins så mången general» etc.

Jag kommer ifrån Blanchs kafé
och dito Berns' salong;
ej någon nykterdansare,
jag tutar qvällen lång.
Hvar brunnsanstalt jag går förbi,
åt Bacchi hus jag ser;
mitt valspråk, det är: »jag är fri
och lycklig kamerer.»

Man tutar efter noter nu
vid fylda stop och krus
och börjar redan klockan sju
att ta sitt aftonrus...
Jag pröfvar svenska nektaren,
som märg i benen ger,
och somnar nöjd vid »Väktaren»,
en lycklig kamerer.

Jag näsan aldrig lägger i
de diplomaters tal
om republik och monarki,
men i en fyld pokal.
När drufvan glöder i sin bål
och mot mig vänligt ler,
jag dricker hela verldens skål:
en lycklig kamerer.

Digitized by Google

Hvad rör mig Bismarcks politik;
må tysken ta sig ton,
jag under allas kif och skrik
qvitterar min pension. —
De stora makters allians
jag nitton tunnor ger,
blott nasus har sin purpurglans:
en lycklig kamerer.

Må »schacken» schackra i sitt land
i perleskrud briljant,
de perlor, som jag tar på tand,
betalar jag kontant;
och blir jag schackmatt någon gång,
i ro jag slår mig ner
och gnolar på min lilla sång,
en lycklig kamerer.

Jag har ej någon kejsartron,
men reder mig ändå,
jag har min fylda punschkanon
och lefver comme il faut.
Rätt mången, satt på maktens höjd,
så arm dock irrar der;
men ack, jag är så säll och nöjd:
en lycklig kamerer.

Ja, påfven sjelf, fast ofelbar,
från stolen ramlat ned;
men jag min mjuka ländstol har
och hvilar der i fred.
Och skulle jorden slås i kras,
jag till den högre sfer
vill gå med rågadt krus och glas:
en lycklig kamerer.

Usus.

Digitized by Google

Lärdomen i brudsäng.

Om den lärde professor X. är slägt med biskop B., som i lifstiden ej sällan brukade gå med en qvast i stället för paraply, ofta vid brefs undertecknande glömde bort hvad hans namn var o. d., det veta vi ej, men i afseende på distraktion kunde de båda herrarne verkligen vara mycket nära befryndade. Se här ett litet drag af professor X:s tankspriddhet.

En son till en af hans aflidne vänner skulle för ett par somrar sedan träda i brudstol med en ung, vacker flicka, dotter till en af hufvudstadens förnämsta grosshandlare. Som brudgummen, bosatt i ett af våra sydligaste landskap, ej hade många bekanta i Stockholm, anmodade han »farbror X.» att vid den högtidliga akten i faders ställe föra honom till altaret. Sedan X. tre à fyra gånger åhört framställningen, började han begripa hvarom fråga var och lofvade med sin vanliga välvilja att åtaga sig det högtidliga kallet. Dagen före bröllopet erhöll X. bjudningskort på rosenfärgadt papper med guldsnitt, som han samma dag sände till Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-Akademien i stället för en nyss affattad, utan tvifvel ofantligt lärd uppsats om de första spåren

Digitized by Google

af näsdukens begagnande i mensklighetens historia, hvilken uppsats gubben i sin distraktion efter middagen begagnade som fidibus till kaffepipan. Kännande professorns distraktion, hade brudgummen imellertid vidtalat hans gamle betjent Pettersson, att se till att gubben blefve oklanderlig till sin yttre habitus och, framför allt, att följa honom ända till grosshandlarens sommarnöje vid Mälaren, der bröllopet skulle firas. Bröllopsdagen kom, professorns toalett gick temligen väl för sig, om man afräknar några små missgrepp, såsom att han knöt tre halsdukar på sig, hängde klockan i knapphålet och stack Nordstjernan i västvickan, stoppade på sig ett par ullstrumpor i stället för näsduken m. m., fel som dock af Pettersson i tid bemärktes och afhjelptes.

En af de små Mälareångsluparne vaggade snart professorn och hans Pettersson till det täcka Signeshög. Betjenten öppnade grinden och professorn styrde sina steg mot byggningen, hvars förstugutrappa Pettersson såg honom beträda.

Inne i huset voro alla sysselsatta med tillredelser för den stundande högtidligheten; gästerna väntades icke än på en timme och ingen märkte vår professor. Han gick, fördjupad i funderingar, mekaniskt mot en halföppen dörr, som låg midt imot honom vid hans inträde i förstugan, trädde genom denna dörr och uppsteg på en trätrappa till en rymlig vindsbotten, å hvars ena sida han såg en ny dörr stå halföppen. Han öppnade den helt och befann sig i en liten förtjusande våning af tre rum med utsigt åt trädgården. I det innersta af dessa rum stod en stor säng med fina sparlakan och bäddad med lakan af bländande hvithet och ett magnifikt sidentäcke. Professorns blick föll på en bok, som låg i fönstret. Det var Hugo's »L'homme qui rit». Händelsevis fick han först upp den utmärkte författarens uttryck:

Digitized by Google

ryggmärgens fantasier, detta väckte professorns nyfikenhet och han fördjupade sig i läsning.

En timma gick, det gick två, ja, tre — och ännu satt professorn och läste Hugo. Till sist hörde han ett oredigt sorl i rummen under sig och funderade en stund öfver denna omständighet, medan han lutade sig tillbaka i ländstolen och djupsinnigt höll blicken fästad på en stor fluga i taket. Pendylen i rummet slog tio. Professorn spratt till, gäspade och gnuggade sig i ögonen, mumlande: hm, hm ... jag förstår icke ...

Hans blick föll på den bäddade sängen, som vänligt tycktes inbjuda till hvila och ljufliga drömmar. Vid denna syn klarnade hans anlete och — inom en qvarts timma derefter hvilade vår professor inslumrad på det mjuka bolstret.

Imellertid rådde stor uppståndelse der nere bland bröllopsfolket. Man väntade på den lärde mannen timma efter timma, och isynnerhet var brudgummen bestört öfver professorns uteblifvande, som trots alla hans försigtighetsmått hotade att göra honom faderlös. Ilbud sändes till staden, för att höra efter. Pettersson försäkrade att professorn måste vara på Signeshög: han hade sjelf för tre timmar se'n sett sin husbonde inträda i huset. Man genomletar trädgård och park, skog och mark — allt förgäfves.

Slutligen vänder sig värden till sin fru, sägande: — är dörren till de unga tus våning deruppe läst?

— Nej, hur så ...

— Kanske herr professorn gått miste.

— Åh, det är inte möjligt!

— Inte heller omöjligt!

Med marskalkar och brudtärnor i spetsen rusar man upp, springer genom de yttre rummen in i sängkammaren

Digitized by Google

och ser framför sig den saknade, ljuft slumrande i den nybäddade brudsängen, med ett godmodigt uttryck på sitt ansigte och brudens broderade, spetsprydda nattmössa på sin kala hjessa. Ett skallande skratt väcker professorn, hvilken, efter att ha kastat en blick af den lifligaste förvåning omkring sig, tycks småningom sjelf fatta situationen och börjar att af hjertat skratta med.

Med hjelp af beredvilliga händer var han snart åter klädd och fullgjorde derefter på ett värdigt och oklanderligt sätt sitt högvigtiga kall.

S.

Digitized by Google

Våra hyggliga kypare.

Kyparen (för sig): så der kyler man af den hetsiga agitationen mot drickspengar!

Digitized by Google

Den spökande grisen.

En ballad.
(Efter *O. W. Holmes.*)

Det var den morske slagtaren,
han sad' med bister min:
»nu skall den fina grisen dö,
det skall han, ta' mig hin!»

O ve, det var den fromme gris,
han låg på marken sträckt;
o ve, det var den grymme knif
som till hans hjerta räckt!

Han släpad blef af fräcke män,
och genom hälarne
en krok blef ränd, en pinne ställd
imellan läpparne.

Och med ett tåg kring ekebalk
de höjde honom opp,
och lik en jättependel hang
högtidligen hans kropp.

Nu böner läs, du syndaträl,
betänk, hvad gjort du har:
tag du igen till din kat'kes,
blodtörstige barbar!

Digitized by Google

Ty, om en natt han går igen,
den fromme grisens hamn,
bäst vore du i jorden låg,
om ej i hafvets famn.

Det var den grymme slagtarn då;
han dref ett syndfullt hån
och svor en verklig kötted på,
han räddes ej ett spån.

Och det var slagtarns yngste son,
hans röst var qväfd af gråt,
sin näsduk han för ögat höll,
den var af tårar våt.

Hvad visste han? hos honom fanns
ju oskuld, mildhet blott,
och i sin ljufva enfald der
han sade barnsligt godt:

»Ack, pappa, grisen är så sjuk;
vid hälarne... hu!... hu!...
de honom hängt, en sticka gett
till mat åt honom nu.»

Det var den hårde slagtar'n då;
han kunnat dö af skratt,
men gossen tröstande han bad,
ej skrika så besatt.

»Åh, hvad är det att gråta för?
Hvad är en gris, min Frans?
Kom, var blott lik ett slagtarbarn,
och du skall få hans svans!»

Det slagtarns dotter var — Gud vet,
hvar hon sin ömhet ärft! —
hon suckade så djupt och blef
så blek liksom ett lärft.

Hon ville tala, tåren rann,
hon skälfde som ett lam.
»Ack, grisen! grisen! grisen!» var
det enda hon fick fram.

Digitized by Google

Då fadren gäck med henne dref
och lär derhän sig glömt,
att månget smädenamn hon fick,
för det hon grät så ömt.

I ädle, fåfäng är all gråt,
ej tårehaf förslog,
att två en hand så röd som hans,
att blidka den som dog.

Och solen svepte kring sin barm
en rosenfärgad skrud,
och milda skuggor trädde fram
som nattens förebud.

Och slagtarn sof; men hvilken dröm!
hvar gris, han dräpt, der stod,
med vildt, med öfverjordiskt skrik
och drypande af blod.

Men klockan slog tolf dofva slag,
den döde väcktes opp;
han rörde vresigt på sin svans,
en flugsvärm åt hans kropp.

En ryckning uti repet blott;
det brast, och med ett språng,
fast styfbent, stod den fromme gris
på marken än en gång.

Och af det bar mot slagtarns hus,
och från den närmsta trakt
af ugglor och af flädermöss
han fick en hedersvakt.

Tillbaka rigeln flög, och upp
på gafvel dörren for,
och tass, tass, tass på golfvet lät
som af små nötta skor.

På golfvet klöfvar två, och två
på bädden togo stöd;
der fnyste nu bredvid hvarann'
en lefvande, en död.

Digitized by Google

»Vak upp, du slagtare! hvad gör
din kind så blek? haf sans!
Se så, se så, ej fruktan bär,
att fatta spökets svans!»

Men, hu! den lik en ispigg var,
afsmalnande och kall;
och slagtarn ryste, men uti
han högg i alla fall.

»Kom nu med mig, du slagtare!» —
Den arme släppa vill,
men som en ranka i spiral
vred spöket svansen till.

Och dörr'n sprang upp och spöket for
liksom en hvirfvelvind,
och bakom, släpande så tungt,
for slagtaren så trind.

Men nattens skuggor hade flytt,
i gryningen det var;
man ropte högt vid slagtarns dörr,
men fick dock intet svar.

En gångstig gick till ekebalk,
och när man följde den,
en ryslig skepnad hängde der —
och det var slagtaren.

Zéro.

Digitized by Google

Sultaninnans fattigdom.

Hon eger skönhet, guld och makt,
hon nämnes Stambuls herskarinna,
och en gång — så profeten sagt —
hon paradisets fröjd skall vinna;
men dock bland rikedom och prakt
hon saknar *allt:* hon är ej *qvinna.*

X—g.

Digitized by Google

Från andra verlden.

EN ANDEREPRESENTATION I TRE AKTER

AF

OKÄND FÖRFATTARE.

(Regissörens betraktelser och Tredje akten af *Nemo.*)

Digitized by Google

PERSONER:

FIGUREN.
DIPLOMATEN.
BARONEN.
MARIE.
HENNES TVÅ BARN.
OERHÖRDA RÖSTER.
OSYNLIGA SKEPNADER m. fl.
REGISSÖREN.

Första akten tilldrager sig bredvid en stege, andra akten bredvid en bro och tredje akten ända in i helvetet.

(Detta genialiska opus har på fullt allvar inlemnats till uppförande hos en af direktörerna för en Stockholmsteater; men det måtte ej ha funnits nog skickliga artister för att kunna spela detsamma, efter som Nisse hittat snillefostret i en — papperskorg. Någon författare har ej på två år anmält sig, hvarför Nisse velat rädda manuskriptet från glömskan, beredd, som han är, att till den, som kan dokumentera sig såsom förf., utbetala lämpligt arvode.)

Digitized by Google

Första akten.

Teatern föreställer ett rum. Ett högt skåp med böcker. En bokstege ligger omkullslagen och rundt omkring den böcker. Ett skynke ser man liggande öfver ett lik, som inte är lefvande, men så att det är osynligt för publiken.

Första scenen.

DIPLOMATEN. Sedan BARONEN.

DIPLOMATEN *(står midt på scenen)*.

Ah, hvad jag känner mig lätt! Ingen gikt mer; jag liksom flyger; det var underligt. Och nyss, då jag gick upp för den der stegen, hade jag så svårt att hålla balansen. Jag tyckte till och med, att jag föll. *(Går åt stegen till.)* Ja, verkligen ligger icke stegen omkullslagen. Och blod på golfvet. Det ser ut som någon fallit utför den och slagit sig illa. *(Tittar på skynket, förskräckt.)* Hvad ... hvad är det jag ser? ... En bild af mig sjelf liggande blodig och med krossad hufvudskål mot stenläggningen. Ha! Skulle ...

Andra scenen.

DIPLOMATEN. BARONEN.

BARONEN *(inträdande)*.

Välkommen, gamla kamrat!

Digitized by Google

DIPLOMATEN *(drar sig tillbaka)*.

Hu, han dog ihjäl sig för tio år sedan.

BARONEN.

Och *du* dog för ett par minuter sedan.

DIPLOMATEN.

Dog? . . . *Jag* död?

BARONEN.

Som du ser. Der ligger din jordiska kropp.

DIPLOMATEN *(betraktar kroppen)*.

Verkligen . . . det är jag . . . jag sjelf.

BARONEN.

Nej, inte du sjelf, din kropp bara.

DIPLOMATEN.

Och nu då? *(Ser på sig)*.

BARONEN.

Det är ingen kropp, som du nu har. Du tycker bara, att det är en kropp. *Jag* kom in genom den yttre dörren, utan att den öppnades för mig. Det skulle ingen lefvande vara kropp till att göra efter. Jag har icke heller någon kropp. Jag är en *ande*.

DIPLOMATEN.

Ande?

BARONEN.

Ja, alldeles som du. Vi äro precis lika nu igen.

Digitized by Google

DIPLOMATEN.

Och *alla* döda äro lika?

BARONEN *(dystert).*

Icke *alla.*

DIPLOMATEN *(darrande).*

Hvad vill det säga? . . .

BARONEN.

Åh jo, det vill säga, att mycket, som vi båda *på jorden* icke trodde på, är *sant.* Lögnen blott är en osanning.

DIPLOMATEN.

Mycket klokt resoneradt! . . . Och huru befinner du dig?

BARONEN.

Tackar ödmjukast, som frågar . . . Men det är så der . . . la la . . .

DIPLOMATEN.

Så der? . . . Kanske kusligt?

BARONEN.

Ja, kom . . . jag måste gå. Det är så kallt, så att en stackars ande kan se andan!

(Baronen fattar diplomatens kalla hand och drager honom med sig. Under tiden förändras scenen till ett landskap med en sjö, som blott behöfver ha vatten, men ingen fisk eller botten, för det märks icke. Öfver sjön går bron och på bron går Marie och bredvid Marie gå hennes två barn, hvaraf det ena är nyfödt. Ridån faller.)

Digitized by Google

REGISSÖREN *(framträder utanför ridån).*

Se'n nu ridån har fallit neder,
man mig det uppdraget har skänkt,
att klart och tydligt säga Eder,
hvad djupt författaren har tänkt:
två *andar* syntes här omsider,
och det är högst märkvärdigt, det,
i synnerhet som hvar man vet,
att andar gjort i alla tider
sig kända för — *osynlighet!*

Andra akten.

Teatern föreställer det, som första akten förvandlades till, när som andra akten skulle börjas. Publiken känner något kyligt i luften.

Första scenen.

BARONEN. DIPLOMATEN. MARIE. DE BÅDA BARNEN. OERHÖRDA SYNER OCH OSYNLIGA RÖSTER.

DIPLOMATEN *(pekar med ett rödfruset finger).*

Hvilka äro dessa?

BARONEN.

Hvilka de äro . . . Ah, Marie, hon, som jag förförde och öfvergaf. Och dessa två barn . . .

Digitized by Google

EN HVÄSANDE, OSYNLIG RÖST.

De äro *dina.*

(Baronen och Diplomaten rysa omärkbart.)

DIPLOMATEN.

Hörde du ... Hvilken ohygglig basröst!

(Skratt af osynliga röster, som tillhöra vedervärdiga figurer. Baronen och Diplomaten visa tecken till den högsta förskräckelse, men hemta mod och knyta näfvarne i byxfickorna.)

BARONEN.

Rösterna komma hitåt ... Låt' oss gå till den der spången!

(Baronen och Diplomaten närma sig bron; Marie samt hennes barn ha slutat att gå på bron.)

MARIE *(förtviflad).*

Ingen räddning! Utkastade från vår usla bostad af brodern till mina barns fader, äro vi husvilla och utan bröd. *(Vrider venstra handen af förtviflan, sträcker sedan den högra handen mot himmelen.)* Vilhelm! ... Vilhelm! ...

BARONEN.

Hon anklagar mig.

ENA BARNET *(som är en flicka).*

Mamma, du lofvade att föra oss till pappa. Hvar är han, mamma?

BARONEN *(skyndar mot flickan).*

Här, mitt barn, här! *(Sträcker händerna efter henne).* Hon ser, hon hör mig icke!

Digitized by Google

MARIE.

Vänta lite . . .

DET NYFÖDDA BARNET *(som är en gosse)*.

Mamma, jag fryser och vill ha smörgås. Och du sade nyss, att jag icke mer skulle behöfva frysa och vara utan smörgås . . .

MARIE.

Vänta lite . . .

DIPLOMATEN.

Du skall få se att hon kastar sig i sjön.

BARONEN.

Nej, nej, det skulle öka min börda.

MARIE.

Sätten eder här, mina små älskade barn! *(Hon lyfter upp barnen på broslängerna.)* Gud välsigna eder! *(Hon störtar barnen i sjön.)* Nej, de kunde förkyla sig! *(Hon kastar sig sjelf efter. Baronen och Diplomaten springa båda och leta efter en båtshake. Men som ingen sådan finnes framsatt vid dekorationsförändringen, så börja de efter några minuter att ropa på hjelp, hjelp, hjelp . . .)*

Andra scenen.

DIPLOMATEN. BARONEN. EN VEDERVÄRDIG FIGUR.

FIGUREN *(hånande)*.

Kan jag stå till tjenst?

Digitized by Google

(Baronen och Diplomaten vilja springa undan, men stanna, fastspikade af osynlig makt.)

FIGUREN.

Inte så brådt, mina vänner! Ni komma ändå inte undan. *(Till baronen).* Du, baron, *svor* dig fri *(pekar med handen nedåt)* härnere. *Du* var ju icke fader till *hennes* barn. *(Till diplomaten).* Och du, diplomat, *(diplomaten vrider sig undan förfärad, under det att en kåre går öfver ryggraden på honom)* dig har jag också litet att säga. Men jag hittar dig nog. Se der!

Tredje scenen.

DE FÖRRA. MARIE OCH HENNES BARN.

(Barnen skynda undan modern, som förgäfves söker nå dem. Slutligen försvinna barnen. Marie träder fram till baronen.)

MARIE *(med hes röst).*

Hvar äro mina barn? Jag kan inte gråta. Fasan har gjort mina ögon torra.

FIGUREN *(ser kitslig ut).*

Så... Men barnen äro så mycket våtare...

TVÅ BARNRÖSTER *(skrikande).*

Hjelp!... Vi kunna inte få fram ett ord!

MARIE.

Nåd! *(Sträcker upp armarne).*

Digitized by Google

FIGUREN (*kallgrinande*).

Kom! Ja, kom, sköna flicka, valsa med mig... *(Fortsätter att sjunga någon hemsk aria. Baronen och Diplomaten höra på. Marie vill inte vara med, utan hastar mot fonden, efterföljd af figuren, som vill qvarhålla henne.)*

MARIE (*sliter sig lös*).

Nåd!... *(störtar ut och svimmar bakom kulisserna.)*

FIGUREN (*återvänder*).

Så undgick mig en. *(Med ett djefvulskt bondgrin.)* Men jag har två gossar qvar. Kom!

BARONEN.

Nej...

DIPLOMATEN.

Jag tror, vi dröjer...

FIGUREN (*till baronen*).

Du fick komma hit för att ta' emot din gamle vän, deltagaren i dina orgier, och för att ånyo se följderna af dina verk. Men nu — försvinn, din figur! Ha, ha, ha! *(Pekar befallande åt dörren. Ridån faller.)*

(Obs. Meningen hade varit att gifva tre akter, men den tredje är kanske sådan, att den ej gerna kan uppföras på svensk scen. Den föreställer nämligen helvetet. Not af förf.)

REGISSÖREN (*framträder utanför ridån*).

Förfärlig var den hemska scenen,
då hon och barnen hoppa' i,
så öfver vattnet syntes benen. —

Digitized by Google

Det kunde hon ha låtit bli!
Författarn ångrar hvad han skrifvit,
han helvetet vill stryka ut;
men jag, som ej så nervsvag blifvit,
jag tycker, jag, att utan prut
åt fanders allt bör gå till slut!

Tredje Akten.

Teatern föreställer helvetet; men alldenstund ingen målare, som kommit dit, ännu hunnit återvända, kan det tills vidare framställas utan kulisser och fond. Resten får man tänka sig.

Första scenen.

FIGUREN. BARONEN. DIPLOMATEN.

BARONEN.

Nu är jag här! Hu!

FIGUREN.

I mitt rike. Hvad tycks? *(Vänder ut och in på ögonen.)*

DIPLOMATEN.

Otrefligt! Fy fan!

FIGUREN.

Det är inte meningen att det skall vara trefligt heller. Din själ tillhör mig.

DIPLOMATEN.

Hvad du ser örfilstäck ut! *(Det kliar i fingrarne på Diplomaten.)*

Digitized by Google

BARONEN.

Du måste slåss med mig.

FIGUREN.

Kör till! *(Sticker sitt svärd i Baronen.)*

BARONEN.

Aj! Jag dog inte!

FIGUREN.

Tror jag det... när du är en ande.

DIPLOMATEN.

Då vill jag också slåss. *(Ser morsk ut.)*

FIGUREN.

Se, der har du! *(Sticker sitt blodiga svärd i Diplomaten.)*

DIPLOMATEN.

Jag dog inte, jag heller. *(Han fröjdas invärtes.)*

FIGUREN.

Naturligtvis.

BARONEN.

Då måste du dö!

DIPLOMATEN.

Ja, det är klart!

(Baronen och Diplomaten äro visserligen obeväpnade, men de försöka ändå att sticka ihjäl Figuren.)

Digitized by Google

FIGUREN.

Ha ha ha!

BARONEN.

Inte han heller kan dödas. *(Kliar sig i hufvudet.)*

DIPLOMATEN.

Äh, det var tråkigt! *(Känner sig vid misshumör.)*

FIGUREN.

Ja, inte kommer man till helvetet för att ha roligt.

(Figuren skrattar. Maskinisten tänder en röd bengalisk eld. Publiken gäspar. Ridån faller sakta och med eftertanke.)

REGISSÖREN *(framträder utanför ridån).*

Väl segrade den onda makten,
när Diplomaten blef dess vän;
men som han dog i första akten,
så gick han bara nyss igen.
Dock faller alltid mer i tycket
och tillhör hvar moralisk pjes,
att något mord i slutet ses;
men märkas kan på detta stycket,
att ej moral i helvet' ges.

SLUT.

Digitized by Google

Önskningar.

Fröken Blenda B. i afton har
samlat i sin lilla budoar
trenne utaf sina unga vänner.
Pratet är som lifligast just nu;
ty »hvad vill du bli, när du blir fru?»
är den fråga, som för stunden bränner.

»Jag,» förklarar fröken Hedvig U.,
»jag vill bli en rik grosshandlarfru
och ge middagar, supéer, baler,
gå på op'ran, resa till Paris,
slösa en million på samma vis,
som en vanlig men'ska en riksdaler.»

Gertrud H., en dam med ståtligt skick,
säger med en något hånfull blick:
»fru grossörska, jag får gratulera!
Vänds mot Stockholm din reslystna fot,
tar *grefvinnan Gertrud* kanske mot,
om du täckes audiens begära.»

»Rik, förnäm, det kan man bli hvar dag,»
yttrar nu miss Liggie F. — »Nej, jag
vill en frejdad konstnärs hustru blifva,
se med honom Rhen, Neapel, Rom,
njuta af den hyllning, man mig som
maka åt en stor artist kan gifva!»

Digitized by Google

Tystnad uppstår för en half minut,
damerna ha alla talat ut,
och värdinnan sjelf tar nu till ordet:
»mina gäster hafva yttrat sig,
jaså, då är turen visst hos mig,»
säger hon och blickar skälmskt kring bordet.

»Rikedom är mycket god att ha,
bli förnäm är också mycket bra,
romarfärden, tror jag, skulle smaka.
Edra anspråk ha ej varit små,
men *jag* fordrar mycket mer ändå:
sen I, *jag* vill bli *en lycklig maka.*»

Petré A.

Digitized by Google

Bokstafstydning.

S. W., som Stockholms Vattenlednings styrelse satt på sina försåtliga luckor bland gatstenarne, betyder ingenting annat än — ***S****yfröknarnas* ***W****ärn.*

Digitized by Google

De äkta männen.

Föreläsning af Thérèse H.

(Efter »La Vie Parisienne».)

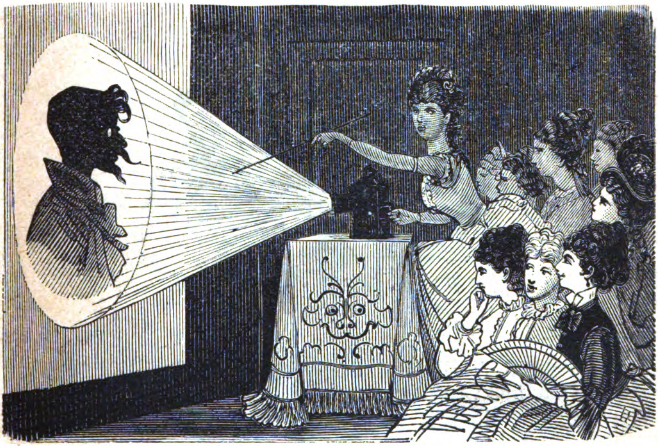

Mina damer!

I alla tider har qvinnan varit föremål för examinerande blickar af de s. k. »skapelsens herrar»; hon har mönstrats och ransakats både in- och utvärtes. Må det för en gång vara *oss* förbehållet att vända vår *camera* mot männen och på närmare håll granska deras egenskaper! Vi göra en början med de *äkta* männen.

Digitized by Google

Den älskvärde mannen.

Ovanligt exemplar; påträffas möjligen ett bland tusen. Den älskvärde mannen är ej alltid den mest älskade. Han skaffar sig oftast en kapriciös hustru, hvars häftiga lynne han får lugna; uträttar hennes ärenden och uppfyller hennes alla önskningar; låter sin hustru ensam sköta tjenstfolket och säga »hvar skåpet skall stå». Och likväl — ehuru hon just ej visar sig tacksam derför — förklarar han sig för den lyckligaste bland makar samt skryter öfver att ej veta, hvad en »sparlakanslexa» vill säga. Då frun lyckönskas af sina väninnor, låter hon dem förstå, att hennes »käre man» är -- en despot.

Digitized by Google

Mannen — läckergom.

Vid första påseendet förefaller han att vara en oförarglig själ; men han är i sjelfva verket raka motsatsen. Att börja med, skryter han af sin hufvudsynd — gourmandskapet — och anser sig deri oöfverträfflig. I hemmet fruktas han af alla, från hustrun till köksan, och lyckan i äktenskapet beror merendels af en mer eller mindre lyckad sås. Hans lynne härrör af hur middagen bekommer honom, och konversationen späckas med de mest bizarra uttryck för att förklara, hvilken effekt den eller den ragouten gör på hans gom. Han är merendels lyckliggjord med en god hustru, som smickrar hans fel, utan att derför få honom ett grand mera älskvärd. — Han har fallenhet för podager och är som sjuk en riktig »kinkblåsa».

Digitized by Google

Mannen — spelare.

Han eger den mest förvånande tillgifvenhet af sin hustru, ehuru han förbittrar hennes lif. Han har *varit* dödligt kär i henne. Som ett barn kan han gråta, och han gör de heligaste eder att bättra sig; men nästa ögonblick förkrossar han med största kallblodighet ett hjerta och ruinerar sina barn. Han förnekar sig sjelf ingenting, men beundrar outsägligt och uppriktigt försakelser och uppoffringar af andra. Märkvärdigt nog, är han eftersökt på äktenskapsmarknaden. Ingen qvinna tvekar att, om hennes man är spelare, erkänna det, och om hon än sjelf fördömer denna last, skulle hon finna det obarmhertigt af andra att ej betrakta den med öfverseende.

Digitized by Google

Mannen — jägare.

God sort, värd att rekommendera. Är merendels för mycket upptagen af sin favoritpassion, för att hinna med att plåga andra; är lite häftig, men häftigheten är utan agg och snart öfvergående; tror sig vara sjelfherrskare i sitt hem, men blir dock helt och hållet ledd af sin hustru. Han är den mest medgörliga och en af jordens minsta plågoandar, ty hans hundar och stalldrängar äro offren. Jagten passar förträffligt till att lugna de onda anlagen, om sådana finnas; ty den återför mannen tillräckligt trött för att han skall finna sitt hem trefligt och ljust, sin hustrus utseende förtjusande och barnens smekningar gudomliga. Hans hufvudsakligaste fel är att vara, om jag så törs säga, lite »brackig».

Digitized by Google

Mannen — som vacker karl.

Gudarne bevare eder, mina damer, från en sådan herre! Egoist, tyrann och ofta snål mot sin hustru. För egen räkning: präktig, uppoffrande och kokett; förspiller en hel dag hos sin skräddare, och som karlarne, oaktadt det motsatta omdömet, äro mera »käxiga» än qvinnorna, återkommer han utan att tröttna till samma ämne 5 à 6 dar å rad. Är charmant mot alla qvinnor, utom mot sin egen hustru; anser henne dock som den lyckligaste, mest privilegierade bland alla, efter som hon *någon* gång är sedd vid hans arm och derför att hon är *hans* hustru. Strängt taget, kan han tolereras till sitt 45:te år; derefter är han, uppriktigt sagdt, olidlig.

Digitized by Google

Mannen — samlare.

Icke sentimental, icke drömmande, ej heller särdeles uppmärksam, men dock en ganska bra man. Han är alltid mycket »vigtig» och fundersam, hvilket hindrar honom att vara gnatig; kan ofta jubla öfver en dumhet; skall han utföra en kommission, blir det vanligen oförrättadt ärende. Ytterst pratsam, då det är fråga om hans vurm för samlingar, och högst charmerad, då man smeker hans stora begåfvenhet och goda väderkorn att få reda på »rara» saker. Är hustrun tålig, kan hon göra med honom hvad hon vill. — Af alla slags sysslolöse, förtjenar han uppmuntran — ja, hedersdiplom.

Digitized by Google

Mannen — teoretiker.

Har sina egna, på kammarstudier grundade idéer, från de sociala frågorna till odlingen af potatis. I sitt hem för han ett patriarkaliskt lif och hans hustru är som oftast hel och hållen värfvad för hans principer. Allt sker efter hans en gång uppstälda reglemente. Efter det tvättas, motioneras och uppfostras barnen. Af sin svärmor afskys han, och alla, som hysa sympati för hans hustru, betrakta henne som ett stackars slagtoffer.

Digitized by Google

Mannen — musiker.

Delar hustrun smaken för musik, är hon förlorad; och har hon till på köpet röst, är hon beklagansvärd. Mannen tvingar henne att öfva sin stämma, äfven då hon ej är hågad dertill, slår takten och bannar henne, när hon sjunger falskt, för högt eller för lågt; är hon vid röst, förvillar han henne, vid närmandet af en svår passage, med sina tecken och öfverdrifna åtbörder. Har han derimot en omusikalisk hustru, är han mild och hemtreflig samt kan till och med komma på den idén, att tillegna sin »älskade maka» någon af sina kompositioner.

Digitized by Google

Den svartsjuke mannen.

Genom sitt tal om trohet och hängifvenhet förvillar han hjernorna på unga damer, men i verkligheten är han rent af odräglig. Hustrun håller han under ständig bevakning och är i stånd att misstänka henne om allt. Hans enda traktan tycks vara att afhålla henne från umgänget med verlden, på det hon ej måtte komma underfund med att andra män äro knappast hälften så afskyvärda som hennes egen. Om han ändå vore förälskad; men det händer sällan. Han lider mest af egenkärlek; och förr eller senare ge hans förebråelser just upphof till hvad hustrun förut aldrig tänkt på. —

Digitized by Google

Den flygtige mannen.

I hemmet är han ett offer; ty en svartsjuk äkta man öfverträffas af en svartsjuk hustru. Äfven i de fulaste qvinnor ser hon rivaler; hon ej ens döljer sina spionerier och följer ihärdigt med ögonen fjärilen, som fladdrar från blomma till blomma; när han småler mot någon, bleknar hon; när han talar sakta med samma person, skär hon tänderna. De förskräckligaste timmarne i hans lif äro de, då han vid hemfärden från en bal sitter mellan fyra ögon med sin hustru. Som han aldrig har samvetet riktigt rent, är han ganska eftergifven och gerna böjd för förlikning. Sällan är han lyckligare, än när hans hustru — stänger sig inne för migrän.

Digitized by Google

Den despotiske mannen.

Genast man sätter foten inom dörrarne hos denne herre, vet man »hvad klockan är slagen». Ingenting i hemmet är honom till lags, och dock är allt fejadt och stelt. Han herrskar utan motsägelse öfver fruns nipper, barnens skodon och köksans förkläden. Han bestämmer hvilken modist, hustrun skall använda, och hvilken min hon skall taga på sig i hvardagslag. Ja, »han är herre i sitt hus» — der, om man närmare betraktar saken, dock allt är »upp åt väggarne», och det just derför att frun är en nolla. Och då hon tänker på att det fins qvinnor, som äro fria och . . . enkor! — Men hon vill inte tänka derpå — — —

Digitized by Google

Mannen — pratmakare.

En genomtråkig herre. Han stiger upp med tuppen för att öfvertyga sig att inte tjenarne »ligga och dra' sig». Han blandar sig i allt, i bärsyltningen och innanfönstrens isättning; han öppnar konversation med sotarpojkarne, som komma för att rensa spiselrören, och frågar portvakten dagligen, hurudant vädret är. Har han bjudning i sitt hem någon gång, går han i vägen för både frun och dem som passa upp. Vid förberedelser till resor inspekterar han koffertar och nattsäckar samt ställer till förargelse och villervalla. — I själ och hjerta är han en god menniska och kan göra en hustru temligen lycklig, hvilket vill säga ganska mycket.

Digitized by Google

Den grymme mannen.

Det fins verkligen män, som ha ett nöje uti att pina en stackars varelse. En sådan herre sparkar sin hund och bannar sina barn, blott för att se hvilken min, hans hustru skall göra dervid. Det är den sortens karlar, som slår hustrun i enrum, men visar sig i vitnens närvaro som ett mönster för äkta män. I katolska länder äro dessa herrar en förbannelse för qvinnan. I Sverge fins det lyckligtvis äktenskapsskilnad.

Digitized by Google

Den ärelystne mannen.

Han är svår att tillfredsställa och merendels lefnadstrött; men han kan bli en utmärkt vän och så småningom en dräglig äkta man. Hustrun bör dock vara en qvinna med själsnärvaro i kritiska ögonblick, hvarjemte hon måste ega relationer och förmåga att framhålla sin mans förtjenster. Han sjelf visar sig i stora sällskap på ett särdeles anslående och frimodigt sätt, men mellan fyra ögon är han i stånd att kyssa sin förmans frackskört. Hans namn är det, som qvinnorna hos honom mest beundra.

Digitized by Google

Mannen — beskedlig karl.

För dem, som beundra extravaganser, är han visst icke något ideal; men den beskedliga karlen vinner i längden; ty han står sig . . . Det är med en sådan man som med de ärbara flickorna: han har ingen historia. Sjelf oförvitlig, anser han qvinnan för ett bättre väsen. Den sortens män är dock högst sällsynt, men särdeles eftersökt på marknaden.

Och härmed säger jag er farväl, mina damer, i hopp att mina ord ej äro alldeles förspilda, åtminstone hos dem bland er, som ännu icke hängt upp sig i Hymens frestande garn!

Digitized by Google

Kammarherren*).

Ack! nog har du sett på supéer ibland
den grånade token med hofmannatonen,
som trippar omkring med sin tékopp i hand
och blandar fransyska i konversationen
och talar om vetenskap och poesi,
om bildning och smak, om talang och geni,
och finner att allt är så högst intressant,
charmant, på min ära, charmant!

Han sätter sig främst uppå hvarje »kångsär»,
ty han är den finaste bland konnässörer,
och under musiken med fröknarna der
han ordar om utmärkta kompositörer,
Mozart och *Beethoven*, *Beethoven*, *Mozart;*
Auber har han sett, hans visitkort han har.
Musik! ack, musik! åh, musik — intressant,
charmant, på min ära, charmant!

Ja, sjelf plär han stundom att göra musik,
då ser han studenter på té i sin våning;
ty alls ingen sång är studentsången lik,
ja, den har väckt tyskars och fransmäns förvåning.
Och *Hopfelmans* vårsång har lif och har färg;
och Hopfelman såg han en gång på Karlberg.
Ja, »våren är kommen» — åh, högst intressant,
charmant, på min ära, charmant!

---

*) Föremålet för denna visa fanns för några år sedan i Upsala och var då studentkårens förnämsta »driftkuku», hvarför man tror, att verserna skola roa Nisses läsare. »Kammarherren» lär nu vara för alltid »fördold för verldens öga».

Digitized by Google

Men ack, poesi! ja, man knappast det trott,
att endast man nämner det, nästan han gråter;
han skådat det trähus, der *Schiller* har bott
och känner om *Göthe* en mängd anekdoter.
Ja, om man hans egen utsago får tro,
så mötte han *Dahlgren* en gång på Norrbro.
Tegnér har han klingat med — högst intressant,
charmant, på min ära, charmant!

För vetenskap brinner han. *Socrates'* slut
han vet att för damerna sirligt berätta;
och att utom Königsberg *Kant* ej gick ut,
han finner knappt något så eget som detta.
Upp till »Philosophicum» gör han en tur
två gånger om dagen, och tar sig en lur
och drömmer att bildning är högst intressant,
charmant, på min ära, charmant!

Han mycket har rest Europa omkring
och nytta han haft af de utländska turer;
ty hem har han fört ett för kosteligt ting:
små perlor af »witz» och en mängd »calambourer».
Han säger rätt skalkaktigt mången sottis,
som bruktes på *Molière's* tid i Paris.
Paris, åh, Paris, åh, Paris, intressant,
charmant, på min ära, charmant!

Han älskar som ingen sitt hof och sin kung,
och röres så djupt i sitt innersta väsen,
vid tanken på äran, han hade som ung
att föra *Karl Johans* gemål i fransäsen;
och sedan hans konung i nåder en gång
täckts säga: »mon chèr, vous êtes un frison!»,
högstsalig Karl Johan var högst intressant,
charmant, på min ära, charmant!

Men ingenting finner han då så charmant,
som höra en gudstjenst, högtidlig och vacker;
(när *Lehnberg* han hörde — superb predikant —
han fick utaf rörelse svåra attacker;)

Digitized by Google

han främst uti koret då sätter sig ner
och genom lornjetten på Frälsaren ser...
Åh, änglar i taket, åh, högst intressant,
    charmant, på min ära, charmant!

Men ack! äfven han skall begrafvas i mull,
och då bäres liket högtidligt ur huset
och efter gå herrar med stjernor och gull,
och silfver på kistan — det blänker i ljuset.
När hofpredikanten i kostelig skrud
förpassar helt artigt hans ande till Gud,
då hviskas i grafven så matt: »intressant,
charmant, på min ära, charmant!»

Digitized by Google

"De löjliga mötena".

Sann händelse.

I en köping, belägen vid en å af samma namn, tillbragte Notarien Rudolf X. jemte sin mor och kusin Fanny S. en del af sommaren år 18 . . . Den undangömda platsen var just icke vald som sommarnöje, utan uppsökt som en ort, der de kunde få vistas som främlingar. Den lilla familjen lefde för sig sjelf och den enda omvexlingen i enformigheten voro kortare utfärder, som företogos i den på minnen och naturskönheter rika trakten.

En herrlig sommardag begåfvo sig de begge kusinerna på båtfärd till en stad i granskapet, enligt gamle Palmblad, »gammalmodigt och illa bygd», belägen vid den af mer än en skald besjungna samt i folksägner både prisade och illa anskrifna sjö, hvars lätt upprörda våg i dag låg spegelblank. Medan färden pågår vill jag presentera de resande så mycket, som för berättelsens fortgång fordras. Rudolf var en ung och glad student, som tagit »kameralexamen», men fortsatte sina studier vid akademien; hans utseende var mycket fördelaktigt, något som derimot icke kommit på kusinens lott, men om hon saknade den fägring, som af mängden stämplas som sådan, egde hon derimot i rikt mått den, hvarpå den mer tänkande delen af män sätter högre värde — hjerta och godt hufvud samt qvintessencens abandon i

Digitized by Google

sitt umgängessätt. Hon var vindögd, men hon använde detta lyte så, att hon varit fulare, om hon saknat det — ja, hon behagade alltid och — om hon ville — ofelbart.

Efter ett par timmars färd stego våra turister i land och deras första möte på stranden var en metande pojke,

som var — vindögd. Rudolf såg på sin kusin och hon på honom, och begge skrattade. Alldeles obekanta med staden, der de första gången befunno sig, letade Rudolf, som alltid var törstig, efter någon skylt, som kunde gifva anledning till besök inomhus. Någon sådan kunde icke upptäckas och på den s. k. gatan syntes ingen menniska; undrande hvar, enligt ofvan citerade geografiska auktor, de 2,000 invånarne kunde finnas, fick Rudolf syn på ett par ben, som med hälarne i vädret stucko fram under en inkörsport. »Nå! det var då väl,» sade Rudolf, »om vi nu vänta en stund, skall väl hela menniskan komma fram!» Nog hade Rudolf i Upsala sett och möjligen

Digitized by Google

äfven sjelf tillämpat samma sätt att komma in i nödens stund någon sen timma, men att sålunda gå ut midt på blanka förmiddagen var alldeles färskt, om förevisningen än saknade nyhetens behag, ty de blottade nedre delarne »höllo färgen» så, att Fanny ansåg det som skäl att egaren till benen ej ville visa sig, och Rudolf tillade, »att desamma och vatten länge förhållit sig till hvarandra som parallela linier.» — Benrörelsen hade afstannat och det hördes endast ett skrapande ljud innanför porten. De begge kusinerna nalkades porten, som Rudolf öppnade, och funno en pojke liggande framstupa, sysselsatt att med en krökt spik befria portgången från mellan stenarne växande ogräs.

»Vet du något ställe, der man kan få släcka sin törst här i staden?» frågade Rudolf.

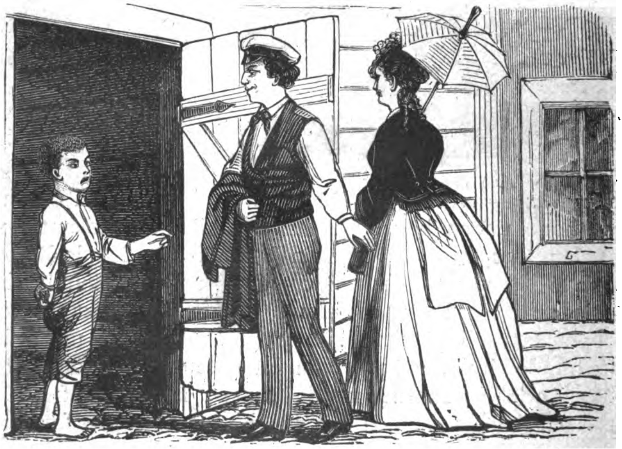

Pojken hade vid tilltalet kraflat sig upp på benen, men när han vände sig mot den frågande och svarade

Digitized by Google

»vä' brunn», utbrast ett hejdlöst skratt, som så skrämde den vindögda pojken, att han sprang sina färde.

»Vet du, Fanny», sade Rudolf, »jag tror, vi äro i ett museum — aldrig har jag sett löjligare — och du skall få se att vi råka flera, som vrickat ögonen.»

Skämtande öfver de löjliga mötena fortsatte de sin väg och kommo sålunda till apoteket, der Rudolf reqvirerade och erhöll hvad de bäst behöfde att läska sin af törst och skratt förtorkade gom. Fanny lagade i ordning sin saft och vatten och Rudolf dito med Spiritus vini gallicus (konjak) — de förde glasen samman till en lätt strid och skålade med hvarandra, men hade knappast fått första klunken i mun, då en dörr öppnas och fram till recepturen träder med gravitetiska steg en väl kammad provisor, så till ytterlighet vindögd, att af pupil-

lerna icke syntes mer, än af månen till $^{9}/_{10}$:delar förmörkad — ja, nästan endast hvitögonen. De bägge törstiga

stodo som två sprutande hvalfiskar midt imot hvarandra — provisorn dolde sig bakom recepturen, der han föll ihop som en fällknif och skrattade — och ingen af de närvarande kunde få fram ett ord. Fanny, den ena oskyldiga orsaken till dagens glädje, ilade ut, och Rudolf, som mer genom tecken än tal lyckades få en ny konjak, betalade och störtade ut till sin utanför väntande kusin; »och hade vi varit på någon annan ort,» sade Rudolf ofta när han omtalade sin egendomliga färd, »hade vi blifvit ansedda som galningar, ty hela vägen till hamnen och hemmet skrattade vi ohejdadt, och lång tid derefter kunde jag ej se på Fanny utan lust att skratta, och fick alltid sällskap.»

L. O. Rens.

Digitized by Google

Absalon i eken.

Monolog.

O, ve och jämmer! fick den sådant slut,
den hjeltebana, som jag stakat ut?
Jag kan ej hälften af mitt *läge* fatta
och vet ej hvilket, gråta eller skratta
åt det befängda deruti jag bör.
Jag drömde, ack! mig midt i lyckans smör.
En känsla ljuf jag kände genomila
min sälla corpus, som snart skulle hvila
mot mjuka dynor på en kungatron.
Men utan rim och utan all reson
jag nu blir straffad, för den fröjd jag njutit
utaf en tron, hvarpå jag aldrig sutit.
O, det var hiskligt, att jag, arma man,
mig ej för ilskna flugor skydda kan.
Med glupska bett de mig erbarmligt pina,
och som en varg jag dervid blott kan grina.
En tröst för mig det vore nu, min själ!
då jag så här skall luggad bli ihjäl,
att i det facket ega någon vana.
Men sådan död jag aldrig kunnat ana,
och derför är den också dubbelt svår. —
För detta sattyg har jag blott mitt hår
att tacka... o, det lingula och långa!
Det var ett nät att Zeons döttrar fånga,
men fångad vardt jag ändtligt sjelf en gång
och sjunger säkert nu min svanesång.
Hvad förr min stolthet varit, blef omsider
en snara, hvaruti min kropp sig vrider

Digitized by Google

liksom en korf upphängd i solens sken,
och korfvens pinne är en ekegren.
Men så det går i dessa onda tider,
att hin oss tager alla, hvad det lider. —

Det var en dröm, en flyktig dröm om ära;
och maktens himmel, som jag såg så nära,
den var en hägring, som med ens dök ner
i blodrödt haf och syntes aldrig mer...
Jag länge skådat, hur min gamle fader
mot sängen stapplat med giktbrutna vader,
och huru han mot tronen raglat opp
med dödens kyla i sin böjda kropp.
Då uppstod hos mig denna vackra tanken:
på detta sättet bär det ju för fanken
i våld med judafolkets goda stat.
Jag tänkte så och utan mycket prat
jag lyckades att många vänner finna,
ty ständigt lät jag vin i strömmar rinna
och brorskål drack med dussintals hvar qväll.
När dertill kom, att för en bagatell
jag dödligt skymfad blef af denna gubbe,
beslöt jag, att en sådan murken stubbe
ur vägen rödja så godt först som sist.
På tappra hjeltar led jag nu ej brist.
Med dem beslöt jag att till landet tåga
och der en stor batalj mot pappa våga.
Men jag bedrog mig: gubben ante list
och varskodd blef i förtid, det är visst.
Väl tänkte jag att som ett lejon strida,
men turen vek ifrån den tappres sida.
Mitt folk som slagna får i högar föll.
Vid denna syn kuraget mer ej höll
sig uppe hos mig, och min stackars grålle
förvirrad blef och kjeste som en stolle.
När af en svindel sedan jag betogs,
så måtte det ha barkat rakt till skogs,
det märkes grant på dessa fula ekar,
som hvar för sig en väg till Hades pekar.

»Du jord, jag ville kyssa dig», om blott
jag komme ner, men det lär ej ske brådt.

Digitized by Google

Är det omöjligt platt att komma neder?
Hör, ängel Gabriel! jag varmt dig beder:
skär af mitt hår, skär af hvart enda strå
och låt bland gräs och liljor mig få gå!
Men vänta! — Först jag borde sjelf försöka.
Af hoppet krafterna sig redan öka.
Det skarpa svärdet har jag dock ej qvar,
det kasta' jag, när jag i striden var.
Men eger jag då icke något annat
att skära med? Ack jo, det var förb—t
bra, att jag stoppat denna lilla knif
i fickan! Den skall skänka mig mitt lif.
Gudomligt ljud! det susar såsom bien,
och håren falla såsom strån för lien.
Snart är du loss, min käre Absalon!
Befall er se'n i hand på herranom,
I Salems tärnor små! ty vid min heder!
jag skall min skada ta igen på eder.
Det skall bli lustigt — bida, bida blott,
än återstår af hår en liten tott!
Pu! — Jag blir verkligt trött utaf att skära.
Det skulle smaka skönt nu, vid min ära!
att ega blott en liten droppa vin,
hvarmed man kunde läska strupen sin.
Triumf! jag har det. Skåda dag, min flaska,
dyk upp ur fickan, att i svalget plaska!
Du är mig kär och full af fin likör.
Jag kysser dig... Aj — aj — aj — aj — jag dör!
(När Absalon ur flaskan börjar dricka,
ses Joab spjutet i hans hjerta sticka.)

Brr.

Digitized by Google

Lofvande anlag.

— Skulle herrn vela ta' mej till en så'n der kronans karl?

— Kör till! Har du några anlag?

— Tror ja' de'... Ja' har lärt mej *hurra* vid jernvägsinvigningen.

Digitized by Google

På lediga stunder.

Fars efter naturen i 1 akt med tablåer.

Första scenen.

(Å polisvaktkontoret.)

1:sta öfverkonstapeln. Intet göra ... Hvad sk'a vi ta' oss till?

2:dra öfverkonstapeln. Vet inte ... Om vi skulle skicka efter klockar'n ... bror S. ... du vet, och drifva litet med honom, han som påstår sig vara så språkkunnig?

1:sta öfverkonstapeln. Bra påhittadt ... Jag har en idé! ... *(Ropar.)* Jourhafvande konstapeln!

TABLÅER.

Å polisvaktkontoret.

(Öfverkonstapeln X. är sysselsatt att pådraga sig en å kontoret liggande sjåarekostym. Kamraten Y. håller på med att draga tagel ur en stolsdyna, hvilka han hopfäster med gummi och derefter fastsmetar på X:s öfver- och underläppar. En konstapel släcker gasen, sedan han påtändt ett par med olja fylda lampor, som dagen förut blifvit tillvaratagna från en tjuf.)

Hos klockaren.

Poliskonstapeln. God da', hr S.; öfverkonstapel X. ber att få tala vid herrn; de' ä' frågan om lite' hjelp vid förhöret af en utländsk stortjuf.

Klockaren. Aha! Jack har mans fremmante, men kommer strax.

Andra scenen.

(Öfverkonstapel X. sitter inkrupen i det mörkaste hörnet af det svagt upplysta rummet... Klädseln och skägget gifva honom ett vildt och frånstötande utseende. Vid ett bord midt på golfvet sitter Y. och låtsar hålla förhör med »fången» i detsamma klockaren inträder.)

Y. (med låtsad vrede). De' va' mej då en attan... *(Låtsar nu först få syn på klockaren).* Nej, se bror S.! — Nå, nu är min räddande ängel kommen... kan du tänka dig att jag, som ändå varit med i 8 år, ej kunnat få ur stortjufven, som sitter der, ett enda begripligt ord!... Jag vet inte ens, hvad han är för landsman. Du, kännaren af så många språk, skall nog ta' sanningen ur honom. Icke sant?

Klockaren. Jack schkall mans ferseke. *(Börjar närma sig »fången».)*

Y. (häftigt fattande tag i klockaren). För tusan, bror, gå honom inte på tio steg när, han har långa ben och sparkar som en besatt, bara man närmar sig.

Klockaren (tagande några baksteg). Aj, ä' de' en så'n mans tusen djefvel!

Y. Jo, jo, men... Börja du imellertid förhöret; jag skall föra protokoll.

Klockaren. Ja wohl. *(Till »fången»).* Diener, wie stets?

X. Go te hell!

Klockaren. Bravo, jag tog mans ur honom'et metsamme; han ä' engelskman!

Y. Bra... Gå på bara!

Klockaren. Haw the... the you nou?

X. Comment vous portez vous?

Klockaren. Aha... Ich verstehe. *(Till »protokollsföraren».)* Han ä' mans frantsos. *(Till »fången».)* Ich

Digitized by Google

begreife... Sind sie... nein!... Avez-vous... vous... vous annektirt?

X. Bosch.

Klockaren (slående sig för pannan). Ah, jack verstehe!... Turkiska... Intet!... *(Till »protokollsföraren».)* Der Mann ist turk, und neket för att vara den tjuf.

Y. Jaså, han nekar... Håll efter honom bara... Du kan ju turkiska också?

Klockaren. Ferstås, aber micke unbetydlich. *(Till »fången».)* Bach... Bachalum!

X. Paruski paroj, kataplasma.

Klockaren (efter att en stund med förbluffad min ha betraktat »fången», i hviskande ton till Y.) Hör tu mans på, lemne mick entsammen mit den mann und jack schkall tage ten sanning ur honom!

Y. (likaledes hviskande). Men om han börjar slåss?

Klockaren. Tu schtår utenför ten dörr, å när jack ropar pelis, pelis! så kommt du flux in. *(Y. aflägsnar sig i ett yttre rum, dervid denne dock, vid dörrens igenstängande rummen imellan, begagnande sig af ett vanligt polisknep, öppnat dörren på glänt i samma ögonblick låskolfven fallit mot andra dörrhalfvan.)*

Tredje scenen.

Klockaren (till »fången). Hör tu mans peschetlige kåsse, pekänn för mej att du ferschtår schvensk å hat schtulit, så schkall jack mans hilfe dir.

X. (med låtsad förvåning). Herrn va' mej en knipslug fan, som begrep driften... å efter herrn lofvar hjelpa mej, så ska' bekännelsen derom komma me'samma.

Klockaren (förtjust). Hihihi!... Kunde tro, jack inte vare å lure. Bättre än ten pelis... Perätte und jack schkall skrifve! *(Går till bordet och sätter sig. Under*

Digitized by Google

tiden har X. sakta rest sig upp och fattat en invid kakelugnen stående trappstege samt med denna i högsta hugg närmat sig klockaren). Nå, min kåsse, hvat hat du mans schtu ... *(får se den afskräckande figuren; i största förskräckelse skrikande).* Pelis, pelis! hilf, hilf! *(Fattar en bredvid stående stol och börjar, sparkande med benen, slå med stolen.)* Pelis, pelis! hierein!

(»Fångens» skrattmuskler börja nu imellertid komma i sådan våldsam rörelse, att det falska skägget faller af och den förmente brottslingen, släppande stegen, kastar sig på magen öfver bordet. Lifliga applåder från den på glänt stående dörren höras i detsamma.)

Klockaren, (hvilkens förskräckelse öfvergått från förvåning till raseri, då han igenkänner sin gode vän och bror X., fattar sin hatt, rusar ut). Verdamte schlingel ... Säjer opp ten brudenschkap ... Tausend Teufeln!

Nbg.

Digitized by Google

Prolog.

(Framsagd vid hr V. Holmquists »påsksoaré» 1872.)

Rätt lustigt! Mitt hjerta det lågar
och »rampfeber» griper mig an,
då tiljan beträda jag vågar,
der förr jag mig hemmastadd fann.
Mitt herrskap på rad, på parketten,
om ursäkt jag genast er ber,
ty darrar jag smått på manchetten,
så sker det af aktning för er!

Ni anar mig leker i hågen
det första på dagens program?
Ja, verkligen — det är prologen,
som jag skall för er säga fram.
Men fåfängt i djupet af barmen
ett ämne jag sökt, som är godt...
Jag derför måst' skaka ur armen
hvad här jag på papperet fått.

Och icke bör det er förvåna,
om plats i katedern jag tar,
ty de recensenter, så måna
att scenen sin helgd må ha qvar,
de skrifvit, hvad jag ej vill glömma,
att har man figur, som är klen,
så bör i katedern man gömma
åtminstone fötter och ben!

Digitized by Google

Men för att nu börja prologen,
så är det en angenäm syn,
att se en publik, så bevågen,
som fyller från golf och till — skyn.
Visst älskar man punsch och kaféer —
dock påstår jag, utan appell:
nu lönar sig ge *soaréer*
båd' morgon och middag och qväll. —

Naturligtvis ödmjukt jag tackar
för all denna uppmuntran just.
Visst finnes det krångliga backar
på Söders så »upphöjda kust»;
vi lofva dock, utan att skämta,
att stöta vi på än en gång,
direkte vi skola er hemta
från Slussen och hit i balong.

Då bjuds öfverraskningar många —
vår tid går framåt utaf hin:
aktörer då spela med ånga
och sången skriks fram med maskin.
Nu, saknande slika fasoner,
vi ämnade ge vår publik
en sångare med *blott tre toner*)* —
d'ä' också en — framtidsmusik!

Men, ack, en *aktör* kan *spå* mycket,
fast' *strupen* till sist likväl *rår:*
vi äro nu i det betrycket,
att »messfall» har skett se'n i går:
herr *Holmquist*, som sjelf direktion är,
har råkat förkyla sin hals.
I går bjöd han er på *tre* toner,
i afton han har — *ingen alls.*

Ja, sorgligt det är till att säga,
att allt på en *hals* så beror!
Men hjelpsamma krafter vi ega
och hoppas derför, som jag tror,

---

*) »En sångare med tre toner», monolog af *E. Wallmark.*

Digitized by Google

i sinnena skingra all jäsning,
ty så ha vi ändrat program,
att *En populär föreläsning*
af *Bergström* i stället sägs fram.

För resten vi skola försöka
att lifva humörena opp.
Kometen, som nu börjat spöka,
det är just en listiger kropp,
hur än hr *Gylldén* söker jäfva
den kikande hr *Plantamour;*
och derför är bäst att vi lefva
till dess att vi dö — eller hur?

Oss höfves i tröttade leder
ingjuta en glädjeranson.
Tänk, sjelfvaste riksdagens fäder
i påsk tagit »bondpermission»!
Ej underligt då, att *vi* tänkt oss
ock taga *vår* skada igen:
vi ha ju nyss öfveransträngt oss
med valen till — »*hundrade män*».

Och ha vi ej fullproppat Banken:
vi fått *goda år*, som förslå!
Fast' smöret är dyrt utaf fanken,
vi ä' opp i smöret ändå!
Och dito — Gu' signe Guds låne'! —
en guldgrufva bygga vi på:
för hvart telegram ifrån Skåne
på glödande *stenkol* vi stå.

Och allt, som förut var i olag
på spekulationernas elf,
man »repar» nu tvärt genom bolag,
i brist på nå'n ann' — med *sig sjelf.*
Från djupaste dal upp till fjellet
välmågan utsträcker sin hand...
Jag undanta'r — *Sjömanskapellet*,
ty der mår man illa ibland.

Digitized by Google

Vi derför ha rätt att oss roa
och odla vår *själ.* Frosseri't
med *kroppen,* det anstår — en *boa*
i Gautierska menagerit!
Nej, vi böra *högre* oss lyfta...
(det tal'sättet är *comme il faut*) —
fast högre jag inte vill syfta
än till Mosebackes platå.

Och här är oss godt till att vara
— ty *Söder* är luftstrecket här —
när vårsolen narrar oss bara,
fast långt fram i påsken det är.
Ja, tänk, om ej orätt jag minnes,
bland aftonens all härlighet
en *Lillja**)... en *påsk-Lillja* finnes -
och det är ej småsmulor, det!

Föröfrigt på sinnet man lägge:
den *andliga spis* ger aptit!
Mitt herrskap! just »*der ha vi ägge'*»,
att vi kunnat *egga* er hit.
Och jag ville vara förtappad,
om ej jag har rätt — utan pjåsk —:
artisten vill hellre bli *klappad,*
än han vill bli — *pussad i påsk.*

Så varen välkomna — jag beder!
Må skämtet uppfriska er håg,
fast kanske jag sjelf lurat eder
på denna superba prolog!
Ni väntat om rosor och kullar
få höra en ljuf *poesi* -
prosaiskt jag i stoftet mig rullar,
och så är mitt *tokprat* förbi!

F. H.

*) Skådespelerska vid Södra teatern, har nu lemnat scenen.

Digitized by Google

Kniptänger och Eldgafflar.

En hvardagshistoria, upptecknad af *Ceno*.

Jag gick härom dagen på Drottninggatan. Det hade fallit mycket snö och trottoarerna voro hala, hvilket gjorde, att jag vid en afvikning förlorade balansen, hvarvid tyngdpunkten på min kropp på ett temligen omildt sätt tangerade gatan. Mina tillämnade verop förbyttes dock genast uti ett muntert skratt, af den orsak att en tarfligt klädd karl af medelstor längd i detsamma gick förbi och dervid med patos och gester värdiga en Swartz eller en Almlöf utropade: »kniptänger och eldgafflar, i himlens höjder, på gatans offerstoder, skrambamboli populaces, stå eller ramla, det är frågan för dagen!» — Jag hade flera gånger förut sett och hört honom upprepa en mängd kostliga fraser, allt under ett ifrigt gestikulerande med armar och kropp, och att mannens beteende var en yttring af en utbildad sjukdom, som i dagligt tal benämnes »dille». Jag följde imellertid efter honom, gaf mig i samtal med honom och erhöll slutligen under några redigare ögonblick del af hans historia, hvilken, såsom varande kort, men märklig nog, jag med hans egna ord anför.

»Jaså, ni frågar, hvem jag är! Jo, jag är en man, som hemtat min uppfostran något från skolan, till större

Digitized by Google

delen från gatan. Till professionen är jag renskrifvare och för resten ingenting. Mina föräldrar voro ett välbergadt skomakarfolk. Efter hvad min mor omtalat, så förorsakade jag dem redan vid tre års ålder ett stort besvär. Jag stultade nämligen af utåt staden, så att de i flera timmars tid fingo gå och leta efter mig, till dess de slutligen funno mig sofvande i en rännsten, bredvid en full s. k. Dillströmare. Det var då, jag inhemtade de första begreppen om jemnlikheten. Jemnlikhet — det skönaste ord i hela språket. Ty fast endast en flottfläck på min rock inhändigar den plats, som på diplomatens frack täckes af den glittrande krachanen, så äro vi lika goda för det. Begge äro ditkomna af våda och bäst vore att de icko funnos der. Protestera icke, goda herre! Ty se på den här gatstenen — en annan sten, kanhända huggen ur samma klippa, har fått sin plats i konungapalatset och trampas endast af majestätets fötter, men nog äro de detsamma för det. Begge äro och förblifva endast stenar. — Jaså, ni är otålig; — jag mins ej hur gammal jag var, när min far dog, men det mins jag, att jag fick ett dugtigt kok stryk af min mor, derför att jag åt upp en kaka, som skulle vara till begrafningen. Närmaste följden af denna aga var, att jag några dagar derefter smög mig från hemmet, för att på egen hand försöka min lycka här i verlden. Jag profvade litet af hvarje, var först trumslagare vid Andra gardet, men slutade efter ett halft år, ty för hvarje trumskinn, jag slog sönder, slogs äfven mitt eget skinn i trasor, och det blef mig för dyrt i längden. Jag gick i skräddare-, skomakare-, sadelmakare- och alla möjliga slags handtverkarläror, men utan att kunna stanna qvar. En sa', att jag var för ung, en annan, att jag var för lat, och det gjorde att jag sa': jag ger tusan i det der, och så blef jag eget stadsbud. Det var en härlig tid! Jag kunde reflektera

Digitized by Google

öfver hvad jag såg, filosofera öfver hvad jag hörde, och för öfrigt vara min egen herre. Men ack, menniskan spår och Gud rår, snart var denna tiden förbi. Det blef enformigt i längden, att bara förtjena nätt opp till födan. Så blef jag brefbärare om förmiddagarne och kypare om eftermiddagarne. En brefbärares kall har alltid tyckts mig så eget. Än bringar han en onämnbar glädje och fröjd, än för han sorgens dystra bud ... Ofta räddar han en nödställd ur knipan genom ett penningebref, ofta betungar han genom ett skuldebref. Och allt det der gör han med samma leende min och med samma omutliga hastighet; bara han får sina tre öre, är han belåten. — Och till min olycka blef jag kypare om qvällarne ... Ty det blef för många glas punsch öfver! Så förde slumpen en vacker dag en skönskrifvare i min väg. Han fick sina bref för ingenting och slapp att gifva drickespenningar åt kypare, och jag lärde mig hans konst. Följden vardt, att jag blef renskrifvare. Jag renskrifver herrar riksdagsmäns diskussioner och får beundra deras platt-heter och ofta inskränkta vältalighetstalanger. — Hvad menar ni? Om jag aldrig varit kär! Jo, en gång och då fick jag nog af kärleken. Det var i en uppasserska på ett schweizeri, hvilken jag hvarje söndag måste följa till Blasieholmskyrkan. Ändå fick jag en dag höra att hon blifvit körd ur sin tjenst för oärlighet, och då gaf jag henne på båten, ty ärlig är jag, och ärlig vill jag bli, ty ärlighet varar ändå längst.»

De få rediga ögonblicken voro förbi, och han började åter med sina fraser utan all mening. Jag tryckte en specie i hans hand och lemnade honom. Jag har ofta sett honom sedan, men, märkvärdigt nog, har han aldrig gjort min af att hafva känt igen mig.

Digitized by Google

Hvad gör det?

Hvad gör det om verlden ofta fäller
i sin vrånghet orätträdig dom
och en forntidsmässig fördom ställer
på förnuftets vägar som en bom?
Sanningen skall gudastark forcera
små och stora hinder på sin färd
och sin fana segerstolt plantera
på den mark, hon vunnit med sitt svärd.

Hvad gör det, om jesuiten kryper
lömsk omkring som ulf i fårahamn
och sitt gift i menlöst öra dryper,
gömd bakom religionens namn?
Utaf frukterna man trädet känner,
utaf gerningarna farisén;
ljusets fackla lyser — men hon bränner
också den, som trotsar hennes sken.

Hvad gör det, om nordanvinden bryter
hejdlöst fram imellan tysta tjäll
och med väldig tordönsstämma ryter
i den mörka, dystra vinterqväll?
Frisk är fläkten af den starkes vingar,
när han mäktig öfver jorden far:
för hans kraft, som luftens söner tvingar,
qvafva töcknet sig tillbaka drar.

Hvad gör det, om sommarns blomster alla
under kulna hösten fallit af
och bestrött med vissna blad den kalla
modersbarm, som förr dem näring gaf?

Digitized by Google

Lika vänlig Flora återvänder
snart igen till snöbetäckta land
och ger åter genom vårens händer,
hvad som sköflades af höstens hand.

Hvad gör det, om bålens nektarflöden
svämma öfver i ett ystert lag
och elektriskt tända varma glöden
äfven i den sorgsnes bleka drag?
Tvångets hårda band må gerna springa,
när man dricker, skämtar fritt och ler:
om i bojor man vill glädjen tvinga,
qväfves han och är ej glädje mer.

Hvad gör det, om afskedsklangen ljuder
från pokal'n med sista droppen i
och drakoniskt muntra skaran bjuder
sluta med sitt glada svärmeri?
Likafullt kan man med fröjd och gamman
stämma in uti den sista skål,
ty en annan dag skall föra samman
skilda vänner kring en annan bål.

Hvad gör det, om stolta kronors skara,
glade broderns hela egendom,
vill på äfventyr kring verlden fara
och vid färden lemna kassan tom?
I en tid, då höga troner ramla
och regenters kronor falla ner,
är det föga värdt att girigt samla
kronorna, som rikets bank oss ger.

Hvad gör det, om Amor listigt skickar
hvassa pilen från sin båge ut
och en vacker flickas skälmska blickar
vålla explosion i hjertats krut?
Fastän lugn, kan Nordens son ej vara
i sitt inre is och kyla blott:
bröstets feberflammor uppenbara,
att derinom han har känsla fått.

Digitized by Google

Hvad gör det, om sorgen i vårt hjerta
stundom kräktar in en liten vrå
och bereder oss dervid en smärta,
som ej lätt vill sina färde gå?
Dubbelt fager klara månen träder
ur det mörka molnets hölje fram;
vunna segern tappre hjelten gläder
mer, ju mer hans kamp var allvarsam.

Hvad gör det, om liemannen tränger
utan bjudning in i vänners ring
och den glada kretsen våldsamt spränger,
när man minst har anat någonting?
Andens hydda måste återbördas
af den jord, som kallar henne sin;
mogna axet måste en gång skördas
och i rika ladan bergas in.

CaLixTus.

Digitized by Google

Mammas funderingar.

Dottern: och jag, som trodde, att den der herrn skulle bjuda upp mig!

Modern: kära barn! han står väl i valet och qvalet . . .

Digitized by Google

Prestvän och Presthatare.

Två fotografier.

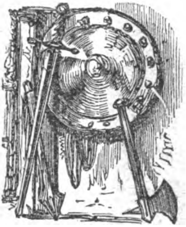

Redan länge har man indelat folk i konservative och liberale. Nu har någon tagit sig före att skilja menniskorna i två andra hopar: prestvänner och presthatare. Det säger sig sjelft, att det är en prestvän, som hittat på denna indelning, naturligtvis under stor belåtenhet med att finna sig sjelf i den först nämnda flocken. Afgjordt är imellertid icke, att en hvar skulle bestämdt vara det ena eller andra; det finnes en stor mängd likgiltiga, som säga sig hvarken älska eller hata en man för det han är prest; men desse betraktas med misstro af prestvännerna och hållas för dolde presthatare.

Huru ser en äkta prestvän ut? Vanligtvis något sorgsen och hans största sorg tyckes härröra deraf, att han sjelf icke aktats värdig att bli prest, och med en viss ringaktning ser han på dig, om du icke är prest. Är du prestvän, så är då denna ringaktning något mindre. En yngling, som säger sig skola gå prestvägen, står redan högt i vantarne hos en prestvän. Har denne

Digitized by Google

någon son, så kan man lita på, att han med ifver sträfvar att få honom in på den presterliga banan, om sonen ock dervid skulle läsa sig blind. Har han en dotter, så är hans högsta åstundan att varda svärfader åt en prest. Ingen ost är honom smakligare än prestost, ingen krage ser han med större förnöjelse än en prestkrage, och intet möte anser han berättigadt utom ett prestmöte. Nämnes ordet *kappa*, så tänker han: prestkappa, ja det kunde vara; och talar någon om *gård*, strax sätter han *prest* framför och har då efter sin mening det förnämsta slaget af gårdar. Är han skräddare, så fins intet göromål, som är honom ljufvare än att sy prestrockar, och desse bli färdiga på bestämd tid under största brådskan. Ingen heder går upp mot den att tjena presten, om ej den att få besök af honom eller vandra vid hans sida på gatan. Detta senare är utomordentligt smickrande för prestvännen. Han ler då i mjugg och rätar upp sitt annars vanligen hängande hufvud. Han tyckes liksom vilja säga till de mötande: »se på mig, huru fromheten belönas!», och när han går till hvila om qvällen, säger han: »sälla dag!»

Visserligen vördas alla prester *mycket* af en prestvän, men han har derjemte sitt *mera* och *mest;* han har sina visse, som han sätter högst, ja, till och med afgudar. Kappa och krage göra en man vördnadsvärd för honom, men han har likväl en måttstock, — lånad och af mensklig tillverkning — hvarefter han mäter den ene eller den andre; och är der då någon, som har det bestämda måttet, den bestämda formen eller vigten, så sammantränges prestvännens hela tillgifvenhets värme i en strålknippa och riktas på denne, som så väl svarar mot hans kraf. För en sådan prest går han gerna 10 mil på dagen, om icke i döden. Tadlar du i hans åhöro

Digitized by Google

en slik prest, så har du rört vid hans ögonsten och bragt hans blod i svallning.

»Icke endast *tionde* delen af mina inkomster vill jag gifva åt min käre prest, utan ända till *tjugonde* delen,» sade en gång en prestvän, menande sig dermed hafva visat stor frikostighet. Är prestvännen en qvinlig varelse, som håller på att komma i en viss restlängd, så är hon i stor fara att förälska sig i presten och mista sitt lilla förstånd, i synnerhet om han är fager under ansigtet och ogift. Slikt har händt mer än en gång.

Ingen kan föreställa sig, hvilka besynnerliga ärenden en prestvän gör sig för att få tillfälle att helsa på sin afgud. Och hvilka spörsmål får icke denne att svara på! »Får jag läsa den eller den boken?» »Går det an, att jag köper så dyrbart tyg eller en så fin säng?» »Jag har funderat på att icke alls raka mig; tror pastorn, det går an?» — Dessa och dylika frågor bäras under suckan fram till prestens öron af hans undergifna får. Och han kanske ler i sitt hjerta åt deras enfald, men svarar med en värdighet och ett allvar, som om det vore på lifvets vigtigaste frågor, väl vetande, att hans ord kunna myntas till guld eller förvandlas till en präktig stek. Råkar en prestvän att ur en bok eller från en beläst vän få fatt i en fri tanke, som han finner stridande mot hvad hans prest lärt, genast ilar han till denne för att med hast få den giftiga plantan uppryckt. Presten må då läsa sin bibel på svenska eller hebreiska för den olärde besökaren, det är för denne lika kraftigt bevisande.

Kort sagdt, presten är för den äkta prestvännen en gud, som bjuder öfver hans samvete, hans förnuft, hans tid och hans pung. Utan prest kan han ej lefva, utan prest kan han allra minst dö. Han vill ej höra ett tröstens eller förmaningens ord från läppar, under hvilka ingen prestkrage skymtar fram. En lekman som ändlig

Digitized by Google

talare är för honom en styggelse, och han undrar storligen, hvarför icke jorden öppnar sig och uppslukar en sådan. Allt derimot, som står i samband med presten är för honom härligt, stort och vördnadsbjudande. Predikstol, kyrkomurar, prestval, prestvigning o. d. göra på honom outplånliga intryck. Prestvigning — ja, der ha vi nätt opp grunden till hans djupa vördnad för presten; ty han må vara katolik eller lutheran, så håller han prestvigningen för ett sakrament och dertill det heligaste bland alla. Blott i prestens närhet är han trygg; när helst den afgudade presten är i kyrkan, vill han vara der, lika godt understundom, om han hör eller icke, om han sofver eller vakar, blott han är der. Och får dertill presten se, att han är der — o, hvilken sällhet!

Nu återstår att något litet skärskåda en presthatare, ty äfven sådana finnas såsom en motvigt till prestvännerna, af hvilka de skys som giftiga ormar. Dessa båda flockar förlikas ungefär som eld och vatten eller som hund och katt, och när de mötas, byta de ut blickar, som äro allt annat än vänliga; men man har velat märka, att prestvännens ögonkast vid sådana tillfällen äro vida hätskare, än dem, som han undfår från sin vederpart.

Anses presterna af sina vänner som samhällets bäste stödjepelare, så varda de derimot af en äkta presthatare hållne för att vara orsaken till allt ondt. På frågan: huru skall verlden vara bättre? svarar en prestvän: gif oss goda prester! — men en presthatare: skaffa bort alla prester! Under det den förre håller presten för ett väsen af högre art än andra menniskobarn, är den senare derimot benägen att afsky en man blott för det,

Digitized by Google

att han är vorden prest, och han säger åtminstone: den der dugde icke till annat än till prest. Har han söner, så gör han allt för att hindra dem från att ingå i presternas led, och sina döttrar vill han hellre gifva åt skorstensfejare, än åt prester. Säger någon: qvinnolist går öfver all list; — svarar han genast: prestlisten är vida större, — och han är ej sen att ur historien draga fram bevis för sitt påstående.

Af sitt goda meddelar presthataren ej åt presten mera, än han nätt och jemt är nödd och tvungen till och knappt det. — En prest gick en gång med sin hustru vid skördetiden förbi ett gärde, tillhörande en af hans sockenbor, hvilken ej unnade presten det mesta och bästa. Der sågos då några ytterst dåliga sädestrafvar, och presten sade till sin gumma: »ser du de der kärfvarne; lita på att de köras till vår lada som tiondesäd.» Och sannspådd vardt presten den gången.

För öfrigt söker en presthatare bereda presten all möjlig förtret och är för honom en verklig pest. Med Argusögon vakar han öfver prestens alla företag, och ve denne, om det i hans handlingar yppar sig något, som duger att åklaga. Det är derför någon yttrat, att det är af stort gagn både för presten och församlingen, om det finnes en eller två presthatare, ty de hindra sjelfsvåld å prestens sida, ifall han är böjd för slikt och de annars äro af någon betydenhet. Dessutom yxa de ju till månget kors för prestens rygg, och det är ju enligt hans egen lära ganska helsosamt, i synnerhet då prestvännerna göra hvad de kunna för att skämma bort honom.

Presthataren går aldrig i kyrkan, om ej för att få tillfälle att träta med presten vid kyrkostämman eller reta honom genom offrande af någon obetydlig slant.

Digitized by Google

Mellan båda dessa ytterligheter åt höger eller venster finnas många, som företräda allehanda skiftningar, liksom der i midten är en stor hop folk, som hvarken älska eller hata någon, för det han bär en prestkrage.

Digitized by Google

Djerfhet och död.

EN YNKELIG, MEN LÄRORIK SÅNG
för
YNGLINGAR OCH JUNGFRUR.

Den ljufva fröken Ebba
nog hoppas ensam vara
i bäddens mjuka iden.
Men pytt! det tror hon bara.

Digitized by Google

Sig nattens slöja breder ...
En flägt från läppar ilar ...

Bland ejderdun och spetsar
skön Aphrodite hvilar.

Digitized by Google

Snart störs dock hennes slummer . . .
Hvad djerfhet utan like!

En obehörig ser hon
i kyskhets helga rike.

Digitized by Google

Men straffet följer brottet . . .
Dig, yngling, ej förderfve! —

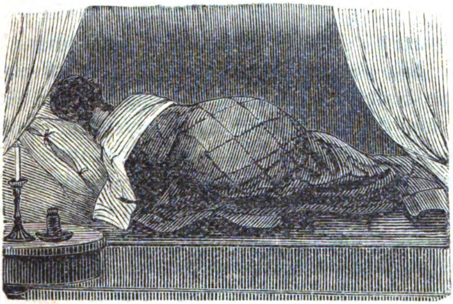

Med själslugn kan *hon* somna.
Han döden dog, den djerfve.

Nemo.

Digitized by Google

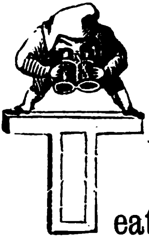

Teater-mysterier.

(Studie af *Henry*.)

»Les reflexions se font elles-mêmes.»

»Charmant!» läspar min sköna läsarinna vid åsynen af denna lilla etyd, hvars beläte och öfverskrift är: »Teater-mysterier». Läsarne — jag menar naturligtvis ej dem, som hålla sig med egna mysterier, konventiklar så kallade — finna också titeln lockande och bereda sig att med kritisk kännaremin genomögna innehållet.

Det är verkligen skada att förstöra så många illusioner; men en upplysning återstår, en upplysning lika nödvändig som pepparrotssås till pepparrotskött, en upplysning som troligen totalt beröfvar mig läsarnes och till större delen läsarinnornas angenäma sällskap.

Saken är den, att...

»Nå?»

Jo, det förhåller sig som så, att...

»Nå?»

Herre Gud, min nådiga, mina iakttagelser och observationer rörande de välsignade teatermysterierna äro gjorda — framför rampen!

Digitized by Google

»Bravo, det kan man verkligen kalla mysterier, som inte äro en hemlighet för någon i hela salongen. Det blir allt spännande »teatermysterier», ni satt i hop!»

Jag medger att dessa så kallade mysterier, som jag afslöjat, att dessa observationer verkligen *kunna göras* af hvem som helst, men tillåt mig tillägga: de *göras* ej af hvem som helst. Publiken sysselsätter sig med annat. Egna och andras intressen, att nu icke tala om intresset för pjesen, upptaga helt och hållet deras sinnen. Jag tvekar derför ej att påstå, att mina observationer för er ha till en stor del nyhetens behag.

Vi befinna oss på teatern, framför rampen, vid sidan om orkestern. Ridån är ännu ej uppdragen och vår blick halkar förbi alla gaslågorna utmed rampen, följer ridån, beundrar dekorationsmålarens talang och skulle vandrat vidare till logeraderna, då vår uppmärksamhet väckes af ett ljud, som tycks komma från det lilla skjulet midt för rampen — från »sufflörluckan». Här börja våra observationer. Teatermysterierna taga sin början i sufflörluckan.

Under det vi betrakta sufflörens pinorum, framlägges en stor uppslagen bok på golfvet framför luckan. Ni ser en hand, ej synnerligen ren, rampens lågor tillåta oss denna reflexion, den försvinner i nästa ögonblick, för att strax derpå åter visa sig, denna gång i sällskap med ett par glasögon med stora messingsbågar, hvilka läggas på boken; ånyo försvinner handen och visar sig nästa gång i sällskap med en stor, blåhvit näsduk.

Hvad är det nu vi se? Jo, på min ära, en stor mössskärm och spetsen af en röd, vi måste medgifva det, en

Digitized by Google

mycket röd — näsa, som först ingår en broderlig förening med snusnäsduken och se'n med glasögonen, som med de smutsiga, men hjelpsamma fingrarnes bistånd lemnat sin första plats på boken (som i parenthes sagdt är: »*Drottning Margot* eller *Hugenotterna*».)

Vi glömde att nämna, att i samma ögonblick, just som den röda nässpetsen försvann i den blårandiga näsduken, hördes ett starkt buller, som troligen var en signal till maskinisten, ty i samma ögonblick drogs ridån upp.

Hvad se vi nu? Inte mycket, det är sant; vi få vänta och under tiden sticka tålamodets finger i vishetens mun, som araben säger. Vi höra imellertid ett par personer samtala och se två kulisser föreställande ett värdshus med en stjerna till skylt. Vår plats tillåter oss att se genom det lilla värdshusets väggar. Till att vara ett hotell, tycks det vara illa försedt, hela möblemanget består af en bardisan och en stege, den ene liggande på golfvet och den andre stödd mot kulissen. Ändtligen få vi syn på den ene af de samtalande personerna; det är en gascognare, som naturligtvis är hungrig och i detta ögonblick störtar in i »Gyllene Stjernan», för att tillfredsställa magens fordringar. Vi beklaga honom, ty hur gascognare han är, kan han ej bli belåten med den magra anrättning, som till och med för en japanesisk svärdslukare vore för hårdsmält. Strax derpå försvinner bardisanen, bortförd af en för den allmänna säkerheten mycket vådlig person, om man skall döma efter utseendet. Denne störtar i nästa ögonblick in på scenen med en fart som för honom inom vår synkrets.

Han tycks vara mycket uppretad och omtalar mycket hastigt i en monolog, som vi med svårighet uppfatta, att han har mycket brådtom och söker en person som är gascognare och hugenott, d. v. s. en stor bof.

Digitized by Google

Sedan han meddelat sig sjelf dessa nyheter, störtar han ut eller rättare in i värdshuset, der han faller i armarne på bofven, hugenotten, Gascognaren, m. m., som tycks ha tillfredsstält sin aptit, ty han ser ej längre hungrig ut. Eget nog, tycktes ingendera förvånad att se sin antagonist, utan båda pratade en stund, bjödo hvarandra snus, knuffade hvarandra vänskapligt i sidorna och tilläto sig andra små skämtsamma friheter, hvarefter båda aflägsnade sig arm i arm.

Ridån faller; mösskärmen och näsan försvinna från luckan och glasögonen läggas i den uppslagna boken som märke.

Som våra observationer ej medgifva att ridån är nedfäld, skynda vi att draga upp den igen. Vi befinna oss nu i ett kungligt palats, åtminstone se vi ett stycke af ett dylikt. Ett, tu, tre befinna vi oss ansigte mot ansigte med prinsen af Alencon, som i historien skildras som en bof och hvars utseende ingalunda jäfvar detta omdöme. Han har svärtat sitt ansigte, säkerligen för att göra sig oigenkänlig, hvilket också lyckats. Hur prins han än är, håller han sig ej med hela stöflar, och de höga skaften äro fästade med knappnålar vid trikåerna. Som han står tre alnar ifrån oss, äro vi i stånd att medela dessa upplysningar.

Man talar om blodbadet på gatorna; det är Bartholomeinatten, som är tiden för händelsen; den nattliga stridens vapenrassel återgifves lyckligt af tvänne individer, om jag ej misstager mig, Gascognaren och värdshusvärden från första akten, hvilka äro sysselsatta med att slå sablar mot hvarandra under det en annan person sitter på en stol med en toddy framför sig och imellanåt uppger klagorop, som förträffligt imitera de mördade hugenotternas dödsrosslingar.

Digitized by Google

Stormklockan i Nôtre-Dame röres ledigt af en person, som man på grund af hans vanstälda utseende skulle kunna tro, vara sjelfva ringaren Quasimodo — det är imellertid Maurevel, som man i palatset tror sysselsatt med att taga lifvet af amiral Coligny.

I en följande akt förefinnes konungen af Frankrike döende, hvilket han framställer så lefvande, att åskådarne bli illamående; han ser hemsk ut, hvit i ansigtet som en pierrot och med tungan till hälften ute som på en myrslok. Han stapplar fram till fönstret, som narren slår upp för honom. Ett ögonblick står han stum framför den tafla, som utbreder sig för honom, och derpå beskrifver han naturens skönhet och prakt, under det hans blickar svärmiskt äro fästade på den individ, som i förra akten jemrat sig medan han drack sin tuting, han har nu slutat bådadera och sitter djupt inslumrad på sin stol. Sedan hans majestät i extas sträckt ut armarne mot slumraren, bortföres han af narren, som är den klokaste i hela pjesen.

Konungen dör imellertid, men som detta sker på andra sidan af scenen, äro vi ej i stånd att beskrifva huru detta tillgick; några ögonblick derefter ses hans vålnad irra omkring mellan kulisserna, insvept i en magnifik nattrock af svart sammet med röda uppslag.

Pjesen är slut, Henrik IV utropas till konung af en härold i närvaro af fyra pager, fem hillebardierer och narren, hvilka representera franska folket. Ridån faller och är nära att slå spiran ur handen på den djerfve, som mot historiens utsago gör sig till *Karl IX:s efterträdare* under namnet Henrik IV.

Sufflören slår ihop sin bok, ni gör detsamma, så vida ni ej redan gjort det — jag tager farväl, äfven min roll är nu utspelad, sedan ridån fallit och jag invigt er i mina *Teater-mysterier*.

Digitized by Google

Lefve doktorinnorna!

Man inom våra landamären hört så mången gång
att qvinnan är tillbakasatt, dess verkningskrets för trång;
men nu hon ära, ryktbarhet med mannen dela vill:
få se hur det kan gå till slut, men nog hon »bjuder till».

Sin kallelse hon funnit har för mycket trivial,
en kokbok intresserar ej och knappt en modjournal.
Nej, friska smultronläppar nu ta' an en vigtig min
och mången skönhet till och med studerar medicin.

Nog väcker det respekt att se en mö i lifvets Maj,
som tar »medikofiln» med glans, — men Amor — aj, aj, aj!
Från henne, i hvars bröst han förr fann känslans friska ros,
kanhända nu han flyr, förskräckt af piller och af mos.

Nej, hon pedantisk ej och torr kan bli af vetenskap
och ej ur brädet liten skalk kan slås af Eskulap.
Ack! qvinnan öfvat läkarkonst förut i hemlighet,
men nu hon sin examen ta'r vid universitet.

Ja, lefve doktorinnorna! Behag och älskvärdhet
ej stämplat ha förut den medicinska fakultet.
Det framdeles i sanning skall oss förefalla rätt
pikant att se studerande chariter bland skelett.

Hur ofta har ej »doktorn» vårt humör ur jemnvigt bragt,
ty, han ser ut som skulle han med döden gjort kontrakt.
Nej, annat slag en ljuf gestalt, med röst som lärkans drill,
som sväfvar fram, med på sin läpp ett ömt: »hur står det till?»

Hvem lider ej med tålamod en hosta riktigt stygg,
för att af denna tjuserska bli knackad i sin rygg?

Digitized by Google

Hvem känner ej med välbehag båd' bröst och näsa täppt,
för att ur hennes lilla hand få motta' ett recept?

En feminin patient, som förr, ej står för »doktorn» blyg.
Ett prestbevis blir ingenting mot läkarebetyg.
Och mången rätt förståndig karl kan bli en verklig narr:
kan sätta sig i drag med flit och skaffa sig katarr.

O! dragen Edra skyltar in, I värda herrar Groth,
Bruzelius och Liljebjörn! — den hulda ta'r imot!
Försvinn liksom en dimfigur, högt ärade herr Grähs!
Se, doktorinnan rullar fram uti sin lilla schäs!

Åt krassliga af alla slag hon skänker vård och ans,
så att de pigga bli på nytt, -- det går liksom en dans.
Om någon sjuk, bland dem hon skött, blir »lagder uppå bår»,
begrafningsdagen klä'r hon sig i smäck och i gravor.

Hon yfves ej af sin triumf, — nej, brorskål i muskat
hon dricker med en skäggig medicine kandidat.
Ack! mången sådan glad garcon skall bli betänkligt krank
och lyda henne till, om än hon ordinerar »hank».

Träd som en ljusets ängel till det ungkarlsläger fram,
kring hvilket tassar, som en katt, en sömnig vakmadam!
Om denna bädd min egen är, o! luta dig mot den
och hviska med din ljufva röst: »se, liten lefver än!»

Och händer att du med din konst ej rädda kan ett lif,
åtminstone det blifva skall ett himmelskt palliativ,
att känna kring sin puls en hand så sammetslen, så mjuk, —
ja, hädanefter, herre Gud, så roligt att bli sjuk!

Harald.

Digitized by Google

Hvarför äter du gås den 10 November?

Kulturhistorisk skiss.

Hvarför äter du gås, o, menniska, företrädesvis på den dagen? Jag talar nu, väl förståendes, till goda Lutheraner, som veta att sätta värde på sin gamle, ärlige Mårten Luther. På katolikerna vilja vi här ej spilla många ord: de hafva sina randiga skäl att ej äta gås på den dagen. Och *vet du hvarför, gode läsare?* Det är just derom jag ville förtälja en liten historia. Har du hört den förut, så — för all del gör dig intet besvär! — det måtte väl alltid finnas någon ärlig själ, som vill lyssna till min egen moster. Ty det är *hon*, moster Julia, som för mig omnämnt denna märkliga händelse, tyvärr först på sjelfva gåsdagen. Och just derför får du historien post festum! Att den är sannfärdig, derför går moster min i borgen.

Men dessförinnan några allvarliga ord. Helt säkert har du någon gång under studiet af din almanacka fästat dig vid de betydelsefulla namnen Mårten Luther och Mårten Biskop och undrat, i hvad samband de båda stå till hvarandra. Och så har du kanske undrat, hvarför du äter din gås just på Mårten Luther och icke på Mårten Biskop; ja, du har kanske gått så långt i ditt kätterska tvifvel, att du frågat dig sjelf: hvarför äter jag gås just den 10 Nov. och icke lika väl på »7 Sofvares» dag eller på den hygglige »Erik Transl.», hvars namnsdag, som man

Digitized by Google

vet, infaller på den 24 Jan., *nya* stilen naturligtvis? Nå, väl, min moster skall snart häfva dina tvifvel och öppna ditt förstånds ögon. Så här lydde historien.

När doktor Mårten en vacker dag med mer än vanlig kraft hade tilltvålat munkarne, beslöto de goda fäderna i Wittenberg, att i sin förtjusning taga Mårten fast och göra'n till biskop. Men se, det ville inte Mårten. Dels var han en ödmjuk man, som ej tyckte den granna drägten anstod *honom*, en ringa Kristi tjenare; dels ansåg han, att om han nödvändigt skulle utses till bisp, så borde detta vara församlingens ensak och ej kapitelgubbarnes, ty så hade han läst det i sitt Nya Testamente. Och så skuddade han stoftet af sina fötter och gick dädan. Men gubbarne, som voro enträgne, kilade raskt efter och hade så när upphunnit doktorn i hans förstuga, då Mårten just i rättan tid lade haspen på dörren midt för deras näsa. Och nu stodo de der! Väl inkommen sade doktorn till sin hustru: »kära Karin! de gässen kackla då alltid i otid. Nu låter du imellertid gubbarne stå der ute så länge tills jag väl hunnit komma undan, se'n kan du vackert öppna dörren och låta dem veta, att doktor Mårten just gör en konst i dem allesammans!» Och så gick han ned i sin kålgårdstäppa och såg vred ut.

När nu de vise männen blifvit insläppte och på sistone till sin stora häpnad funnit att den goda doktorn redan var sin kos, beslöto de efter moget öfvervägande, att draga sig tillbaka. Men då fick plötsligt en af dem en ljus idé: han erinrade sig att doktorn hade en kålgård, der han vanligen plägade meditera, när han inte satt vid sitt stora bläckhorn och skolade upp de gamla skolastikerne. Men nu skulle ni ha sett gubbarne! Med frackskörten å ända kilade de, trots fru Kathrinas protester, ut genom trädgårdsluckan, så att rofvor och morötter röko kring

Digitized by Google

stöfvelskaften; men, tack vare »lilla Schröder»,*) kommo de plötsligt att tänka på etikettens bud, hvarför de efter ny öfverläggning beslöto, att tillsätta en komité, hvilken i anständig gåsmarsch skulle fortsätta undersökningen. Hvilket ock skedde i vederbörlig ordning samt med iakttagande af nödiga formaliteter. Men under tiden låg Mårten och fnittrade bland buskarne och hade så innerligt roligt. Åt komitén? ... Nej, det kunde då moster min omöjligen tro.

Men nu begaf det sig att i samma kålgård betade några af doktor Mårtens gäss (de öfriga befunno sig — i parentes sagdt — på bönesammankomst i grannens kåltäppa, der stora och saftiga missionsbönor från Upsala lära ha serverats). Vare sig nu att gässen hade fått nys om doktor Mårtens mustiga ord till fru Kathrina eller af andra skäl — nog af: just då gubbarne som bäst tänkte på att loma af med oförrättadt ärende, fingo de plötsligt höra ett stort gny från andra ändan af trädgården, hvilket bragte dem att stanna. Ny öfverläggning om supranaturalia och naturalia och slika lärda spörsmål, som moster inte så noga hade reda på. Men hvad hade då händt?

Jo, vår gode Mårten, som tröttnat vid den långa leken och som tyckte att det blef kallt och kusligt på qvällqvisten, kunde ej underlåta att sticka fram hufve't bakom en sten och på ett särdeles kraftigt sätt gifva sitt

---

*) En tydlig anakronism! Schröder, prof. i Upsala, Geijers samtida, en stor ande i en liten kropp, för öfrigt en varm beundrare af etiketten: om honom, »fjesken», har man följande vackra sång:

»När väl jag blifvit döder
och lagder uppå bår,
då kommer lilla Schröder
och frågar hur jag mår.»

Sättarens anm.

Digitized by Google

ogillande till känna genom en grundlig nysning. Något alldeles oerhördt i våra annaler! tyckte gåskarlarne, som strax bredvid genomgingo en praktisk kurs i trädgårdsskötseln. Nysa! Hvem vågar nysa i vår presence? Vi måste hämnas. Låtom oss ånyo rädda Kapitolium! Sagdt och gjordt! Med sträckta halsar kilade de raskt fram till stenen, der den gode Mårten låg, och hofvo vid doktorns åsyn upp sina röster till ett väldigt härskri. Förgäfves bad och besvor dem doktorn att draga dädan och lemna honom i frid — denna gång förmådde all hans vältalighet ej inverka något på de halsstarrige åhörarne. Just nu framryckte kapitlet under stor försigtighet, återfann med outsäglig glädje sin käre doktor och tog honom i triumf med sig. Men som aftonen var inne och mörkret låg hårdt uppå, beslöto de, att uppskjuta biskopsinvigningen till dagen derpå. Dock, för större säkerhets skull och på det doktorn ej ånyo måtte undslippa, förde de honom i all kärlighet upp på konsistorium och läto honom der tillbringa natten, sedan de först satt en stark vakt för dörren. Och vardt så Mårten Luther följande dagen imot sin vilja och med stor högtidlighet smord och salvad till Mårten biskop.

Men till evärdeligt minne af gåskarlarnes utomordentliga bedrift och såsom ett tacksamt vedermäle af deras nit om den rena Lutherska kyrkan, läto fäderna strax derefter utgå ett herdabref, att hvarje familjefader af den rätta bekännelsen skulle den 10:de dagen i mån. November tillreda en fet och felfri gås samt sedan densamma, hvar och en inom sitt tjäll, endrägteligen förtära. Och borde man derjemte, der omständigheterna så medgåfve, af gåsens blod anrätta en mustig svartsoppa, såsom det yppersta skyddsmedel mot alla den katolska mordängelns arga anslag.

Allt sedan den tiden har ock hvarje äkta protestant

Digitized by Google

på denna dag iakttagit samma högloffliga sedvänja. (Jag hoppas nämligen att du ej, såsom somlige för sed hafva, falskeligen äter din gås på Mårten Biskop — i så fall handlar du visserligen i fåvitsko!) Och nu vet du, käre läsare, hvarför du äter din gås den 10 Nov., och icke på någon annan dag.

Men skulle du mot all förmodan af ren tvifvelsjuka vilja bestrida sannfärdigheten af denna enkla berättelse eller i likhet med min lärde vän, Nisse Tass, förmena att Mårten Biskop alldeles icke vore *vår* Mårten, utan en viss Martinus af Tours, en gammal mossbelupen kyrkofader, som lefvat för många hundra år sedan, så åtnöjer jag mig att ännu en gång hänvisa till min hederliga moster såsom en fullt tillförlitlig auktoritet. Och vare detta nog för kritiken!

Ölands-Nisse.

Digitized by Google

Blandkorn.

Uti en familj förestod tillökning af barnskaran. Fadren var af den öfvertygelsen, att han skulle få en son och döpte honom på förhand till Hugo Tago. Men si, der kom i stället ett flickebarn till verlden. »Nå, så, ta' mej tusan,» utbrast den snopne fadern, »ska' hon åtminstone heta *Huggina Tagina!*»

Slagtar L. i lifstiden var en sträng ordningens man och visste att sköta sina drängar som de voro »sjuka till». En gång fick han i sin tjenst en småländning, hvilken påföljande söndag efter sin installering underrättades, att han hade sin fridag, *till att gå i kyrkan.* Drängen gick, men återvände inom en qvarts timma. »Hvad, är det redan slut?» frågade mästaren förvånad. — »Nehej, men som ja' inte såg nå'n bekanting, å inte töckte de va' nå't roli't heller, så geck ja' me'samma», blef svaret.

Då en resande, vid namn Pettersson, anlände till Falköpings station, framkom en liten parvel, med förfrågan, om han fick sälja en tidning. »Jag vill ej ha någon», blef svaret. »Ja, men om jag sjunger en bit för herrn?» — »Ja, låt gå för det då!» Pysen uppstämde då: »morgens, bror Pettersson, du glada lax!» etc.

Digitized by Google

Innehåll.

Sid.

Den bästa rekommendationen. Med illustration.
Emanuel Örngren. Teckning af Sylvia . . . . 1.
Naiveté. Med illustration . . . . 34.
Nytt sätt att »göra gubbar». Med 9 illustrationer af Gösta 35.
John Ericsson. Poem af Fergus . . . . 40.
1828—1918. Pennteckning af L. O. Rens . . . . 43.
Styrbjörn Starke. Poem af Brr . . . . 54.
Allmännyttigt . . . . 57.
I Circus Antony. Med illustration . . . . 60.
En lycklig kamerer. Poem af Usus . . . . 61.
Lärdomen i brudsäng. Skiss af S. . . . . 63.
Våra hyggliga kypare. Med illustration . . . . 67.
Den spökande grisen. En ballad af Zéro . . . . 68.
Sultaninnans fattigdom. Med illustration. . . . . 72.
Från andra verlden. En anderepresentation i tre akter . . 73.
Önskningar. Poem af Petré A. . . . . 86.
Bokstafstydning. Med illustration . . . . 88.
De äkta männen. Med 16 illustrationer. Föreläsning af Thérèse H. . . . . 89.
Kammarherren. Poem . . . . 105.
De löjliga mötena. Med illustrationer. Berättelse af L. O. Rens . . . . 108.
Absalon i eken. Poem af Brr . . . . 113.
Lofvande anlag. Med illustration . . . . 116.
På lediga stunder. Fars efter naturen i en akt af Nbg . . 117.
Prolog. Poem af F. H. . . . . 121.

Digitized by Google

Sid.
Kniptänger och Eldgafflar. En hvardagshistoria af Ceno. 125.
Hvad gör det? Poem af CaLixTus . . . . 128.
Mammas funderingar. Med illustration . . . . 131.
Prestvän och Presthatare. Två fotografier . . . . 132.
Djerfhet och död. Med 7 illustrationer. Visa af Nemo . . 138.
Teatermysterier. Studie af Henry . . . . 142.
Lefve doktorinnorna! Poem af Harald . . . . 147.
Hvarför äter du gås den 10 November? Kulturhistorisk skiss af Ölands-Nisse . . . . 149.
Blandkorn . . . . 154.

Digitized by Google

Digitized by Google

Pris 1 Krona.

Digitized by Google